

Orome Sheen

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ wemu tun Orome sheen mu ge

Jɔɔ wu jɛ Pɔli wɛ?

Wèe ya dɔɔni cɛ Pɔli keree ni, bani Luka ya fiin nipeheme jo wu shizhaa na Kapyegeee Kitabu wu ni. Yawutu wu bye wii wemu ya se Tarisi ni Silisi fiige ki ni ge (kee nijaa wogo ki jɛ Turuki wo fiige ki ni). Orome shen ja wu bye wii bɛ (Kapyegeee 22:26-28). W'a bi kalaa fo xuuni Yawutuu pu wo koo li ni Zheruzalemu ni. Lowaa bye wu ni fo xuuni ba Yawutu jɛ wɛ, na n'a daa fɛɛ pu kana fo xuuni. Ga, a Kafɔɔ Yesu di wu yiri na wu yaha Damasi koo na, kɔnhɔ wu she Kile wo Jozaama pu jo shi wusama bɛ mu wemu jɛ Yawutuu wɛ. W'a egilizii nipehemɛɛ sin Orome fiige ki kugbɔhɔɔ nipeheɲɛɛ ni, na sɛmɛ ka na tun egilizii nipehemɛɛ pii mu, na pii kan wu napiineɛ pii bɛ mu.

We sɛmɛ we kakana juɲɔ

Pɔli ye pyaa ya ta Orome egilizi wu nɔhɔ teɲɛ wɛ, ga w'a we sɛmɛ we ka, kɔnhɔ wu li she Orome sheen na na wee w'a da mɔ di she pu yiri wɛ (Orome Sheen 15:23-24). Wu funɲɔ ki bye: W'i wu wo Kile Jozaama pu wo pyegana li she pu na; p'i Kile koo li tii cɛ; wu Kile wo tiime pu she pu na, kɔnhɔ p'i li cɛ na sipya bɛeri w'a yaa ni Kile wo juwuuro ti ni. Pɔli ya jo: «Jozaama pu jo jɛ nɛ mu shiige bada wɛ, bani Kile wo sefɛɛɛ ti jɛ tii, temu ya juwuuro kaan n'a daa fɛɛ pu bɛeri mu ge.» Orome Sheen 1:16.

Sɛmɛ wu kafila jugbɔɔ

Orome Sheen 1:1-15 Pɔli fɔ mujuu.

Orome Sheen 1:16, 17 Orome sheen sɛmɛ wu kapugbɔhɔ.

Orome Sheen 1:18—3:20 Sipyii bɛeri mago wu jɛ juwuuro ti na: Yawutuu fara shi wusama na.

Orome Sheen 3:21—5:21 Na dà Yesu na lee gbɔɔɔ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime, m'a juwuuro bɛ ta.

Orome Sheen 6—8 Kile Munaa gbɔɔɔ ni sipya ya já jaari tiime ni.

Orome Sheen 9—11 Karijɛɛge kemu ki jɛ Yawutuu ni n'a daa fɛɛ pu tɛ ni ge.

Orome Sheen 12:1—15:13 N'a daa fɔɔ jaarigana.

Orome Sheen 15:14—16:27 Pɔli ya fiin jo wuyɛ shizhaa na, na Orome sheen shaari, na duba pye pu mu.

Pɔli fò mujuu

1 ¹ Nε Pɔli, Yesu Kirisa wo bulo we, neye pyaa k’a we seme we ka. Kile ya ne yiri na pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ ne da Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu.

² Kile bi Jozaama pu jɔmεε lɔ fo taatuunnɔ ni, na wu tudunmɔɔ pu yaha pa. A pee di pu ka Kile Kafila fεfεere wo wu ni. ³ Pee Jozaama pe ya wu Ja Yesu Kirisa kaa yu, wee wemu wu jε saannaa Dawuda yasege sipyii kabaɲa na ge. ⁴ Ga na saha ni Kile Munaa ni, ba w’a jε na foro xu ni we, a lee di li she na Kile Ja wu jε wii, na sefεere wa wu mu. Wee Yesu Kirisa we, wù Kafɔɔ we, ⁵ wee gbɔɔɔ ni Kile ya niime tirige ne na, na ne pye wu tudunmɔ, kɔnhɔ shi wusama wo sipyii p’i dà wu na, p’i wu jɔmεε co. ⁶ Kile ya yee piimu yiri na pye Yesu Kirisa wuu ge, yee be niɲε ki wa pii sipyii pii ni.

⁷ Yee piimu beeri pu wa Orome kulo li ni ge, yee piimu ya taan Kile mu, a wu yee yiri na pye wu fεfεere sipyii ge, yee mu ne we seme we tun. Na fò wa y’i mu: Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni jɔɲiɲε kan yi mu.*

Pɔli funɲɔ wa wu she Orome ni n’a daa fεe pu y’iri

⁸ N’a da venhe baraga taha Kile na Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni yee beeri wuu na, bani yee wo n’a daa wu kaa ya yu kɔɲɔ ki kabaya yi beeri na. ⁹ Jozaama pe pu wa Kile Ja wu kaa yu ge, ne kapyenεε pyi Kile mu pee keree na ni na zɔ wu beeri ni. Kile wa li seeri na tuun beeri ni ne jεrege pyi ge, ne ma jεrege pye yee be mu. Ne da ga lee jɔ yaha we. ¹⁰ Ne kunni wa na Kile jεeri jo li bi jε wu jidaan, wu koo kan na mu di she foro yi na. ¹¹ Bani l’a taan ne ni gbangban na she yee ja, kɔnhɔ di Kile Munaa li wo loolodaa la kan yi mu, kɔnhɔ y’i fanha ta. ¹² Lee wo kɔri wu wa nago w’à samɔhɔɔ leni wùye ni n’a daa wu shizhaa na, wee wemu na wù beeri ya pinne ge. ¹³ Na cebooloo, ne funɲɔ wa y’i li ce nago tεεgeε niɲεheɲεε ni ne ma giin di she yee y’iri, kɔnhɔ di she na labye wu kuduun ja yee be niɲε ni, ba ne wu kuduun wu ta shi wusama niɲε ni tagana lemu na we. Ga fo na pa gbara niɲaa na ne sanha lee koro ta we.

¹⁴ Bani sipyii pu beeri wo Jozaama pu foo li jε ne na: kugbɔhɔɔ sheen fara jà funɲɔ sheen na, kalaa fεe fara kalaa baa fεe na. ¹⁵ Lee wuu na ne jidaan kaa li jε na Kile Jozaama pu jo yee be mu, yee piimu pu jε Orome kulo li ni ge.

* 1:7 We duba we jε Kiricεen fò kangana.

Kile Jozaama pu wo sefeere te

¹⁶ Jozaama pu jo je ne mu shiige bada we, bani Kile wo sefeere ti je tii, temu ya puwuuro kaan n'a daa fee pu beeri mu ge. Yawutuu mu p'a fenhē jo, na na nō shi wusama na. ¹⁷ Jozaama pu p'a li shee na n'a daa ye nigin funḡo ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Cogo watii wa nige lee na bada we, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Sipya wemu w'a dā Kile na,
 a Kile di wu jate sipyitiime ge,
 wee na ba ḡi sicuumō ta.»*

Koḡo sipyii tiibaara

¹⁸ Kile ya wu loyire li shee na yiri fugba we ni Kile ḡi fyaara baa sipyii ni sipyitiibaalaa na, pee piimu p'a pu katiibaagaa taga na can wu jaha kōn ge. ¹⁹ Lee loyire l'a zhee pee na, bani lemu beeri na já je Kile keree ni ge, lee ya ta ḡmōḡo pu na we, Kile ye pyaa ya lee she na fiinḡe pu na. ²⁰ Fo koḡo ki yaaduun wu ni, Kile ye pyaa wa cogo wemu na ni wu tēhene baa sefeere ti ni ge, wa shishiin da já wu ja we. Ga w'a yaḡmuyō yemu yāa ge, lee beeri ya jeni na fiinḡe yee yaḡmuyō yi keree na. Lee wuu na pu da ga ba kaḡii ta Kile jaha tāan we, ²¹ bani p'a Kile ce. Ga, pu ya ta sōo na wu pele na Kile wu je we. Pu ya baraga teri be wu na wu kapyegee ki na we. Pu fungōnyō ya jeḡi ḡuḡo baa woyo. Lee wuu na nibiige ya jé pu fungōnyō baa zōlōo pu ni. ²² P'a puyē wii fungōnyō fee, ga p'i je nahanahanaa. ²³ Nōōō fōo Kile wemu wu je wu da ga xhu bada-e ge, yani p'a wee pele ge, a p'i wee yaha wā. Sipya wu je wee na da ba xhu ge, a p'i ganha na wee wo jaa yari, ni shazheere, ni tōōyō shishēere yaḡmuyō, ni ḡiḡe yakokaara na byi yaperēe, na ganha na kee yaperēe kii pele.

²⁴ Lee wuu na Kile ya pu yaha puyē mu pu wo kanōḡyō yi ni, na saha ni pu jidaan keree ni. Lee funḡo ni a p'i cemōḡōo keree taga puyē fanha. ²⁵ P'a she Kile wo can wu ni, na daha kafineye na, na ganha na Kile wo yaḡmuyaaya yi pele, na kapyeḡe pyi yee mu. Kile wemu wu je yaḡmuyō yi beeri yaavōo ge, na wee yaha wā, wee wemu w'a yaa ni masōḡo ni gbee ge. Amiina.

²⁶ Lee na Kile ya pee yaha pu wo ceepuuro la keree ki keḡe ni, kee je cemōḡōo keree. Kile ya jo lemu ganha ba byi-i ge, lee li je pu nibyii. A cēe p'i namaa pu yaha wā, na ganha na puyē sinneē. ²⁷ A namaa pu be di bye mu ni puyē ni. A pu kaa di sii shō puyē ni fo na doro. A pu be di cēe

* 1:17 Habakuki 2:4

pu yaha wà, na ganha na puye sinnεε. Mu bɔɔngɔ da ba pu ta na saha ni puye pyaa piinje ki ni.

²⁸ Ba ma na jo pu ya ta sɔɔ na Kile cε we, lee wuu na Kile ya pu yaha puye mu ni pu fungɔnkuuyo yi ni, kɔnhɔ p'i kapyebaagaa pye. ²⁹ Pu zɔlɔɔ ya ni katiibaagaa tuuyo beeri na: pu fungɔnyɔ y'a kolo, pu yanmuyo la d'a pe, p'a kolo, pu d'a ni jεgbɔɔ na, sipyigbuu di dan pu ni, ni yokɔɔnrɔ, ni nanmahara, zɔguunɔ jε pu ni, ni yayiriye, ³⁰ ni sipyii mekyεεgere, Kile d'a pen pu mu. Pu shiige keree ya jεhe we, pu tabaara d'a pe, na jɔsanga já, pu kakuunɔɔ samɔhɔɔ d'a pe, p'i ya pu sefεε jɔmeheε coni we. ³¹ Fungɔnyɔ baa fεε pu jε pii, pu jε jɔmeheε fεε bada we, jubεjε jε pu ni we, jɔnaara baa fεε. ³² Ali na ta p'a li cε xɔ na Kile wo kiiri wu wa wà, na sipyaa sipya w'a we kashi we pyi ge, wee ya yaa ni xu ni. Lee be na p'i kee pyi sanha. Na fara lee na, sipyii piimu p'a we kashi we pyi ge, pee p'a sɔni.

Kile wo kiiri wu keree

2 ¹ Ayiwa, mu wemu w'a pusamaa jaagi ge, m'a pye sipya tuugo beeri, Kile wo kiiri wu da ga ba doro ma jɔnɔ ni we. Ma ba pusamaa jaagi maye pyaa m'a jaagi. Bani keree kiimu na mu wa sipyii pu jaagi ge, kee shi muye pyaa be wa byi. ² Na ta wεε beeri d'a li cε na sipyii piimu p'a kee keree ki pyi ge, Kile ya kiiri kɔɔn pee na na be ni can ni. ³ Ayiwa, muye pyaa ba sipyii jaagi pu kapyegeε na, na ta muye pyaa be di kee shi pyi, ta mu ya giin na mu na ba shɔ Kile wo kiiri wu na? ⁴ Kelee Kile wo saama nigbɔ pe, ni wu loxulo le, ni wu lotaan le, ta mu wa yee wii yaaga we? Ta mu ya li cε na w'a pee saama pe beeri taga na koo leni mu tãan, kɔnhɔ m'a daburaje jo, m'a jurumu wu jɔ yaha we?

⁵ Ga mu niwii l'a waha, mu funɔɔ jε mu wu daburaje jo ma jurumu wu na we. Lee wuu na Kile wo loyire lisana mu ya denri na waa maye na na yeri wu loyire le ni wu kiiri wu caɔa ki jaha na. Kee caɔa ke Kile da ba wu kiiri wu she, kiiri wemu w'a tii ge. ⁶ Wu na ba sipyii pu beeri nigin nigin kiiri kɔn na saha ni pu kapyegeε ni. ⁷ Piimu beeri p'a la le na kasaanaa pyi ge, na masɔɔɔ, ni pεεjε, ni jii sicuumɔ nixhɔbaama shaa Kile mu ge, Kile na ba jii sicuumɔ kan pee mu pemu da xhɔ we. ⁸ Ga piimu bu zhe Kile ni, na zhe can wu ni, na sɔɔ tiibaara na, Kile wo loyire nigbɔɔ le, ni wu jatanhɔna ki na ba do pee jɔnɔ ni. ⁹ Can de! Kanhama ni jakpaan w'a da ba do kakuubyii pu beeri nigin nigin jɔnɔ ni. Yawutuu p'a da ba bye shenshiilee, lee kadugo na shi wusama di na taha wà. ¹⁰ Ga piimu beeri p'a kasaanaa pyi ge, pee beeri nigin nigin na ba Kile masɔɔɔ, ni wu pεεjε, ni wu janije ki ta. Yawutuu pu da ba fenhe bye shenshiilee, l'a na nɔ shi wusama na. ¹¹ Bani Kile ya sipya wa wo wa ni we.

¹²Sipyii piimu beeri p'a jurumu pye na ta pu ya Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ce-ε ge, pee beeri na ba gyεegi na ta wee saliya we niŋe ŋe pee wo kiiri wu ni we. Ga piimu beeri p'a jurumu pye saliya wu nijexhɔɔ na ge, wee saliya wu w'a da ba pee wo kiiri wu kon. ¹³Bani piimu p'a saliya wu jomɔ pu nuri, na ta p'i ya pu koo jaari-i ge, Kile da ga ba wee wa shishiin wii sipyitiime we. Ga piimu p'a saliya wu koo li beeri jaari ge, pee Kile da ba wii sipyitiime. ¹⁴(Ayiwa, shi wusama ya Musa wo saliya wu ce we. Ga tεege kii ni, pu ma keree kii pyegaŋaa teŋe na saha ni saliya wu ni. Pu ba kee koo jaari ali na ta pu ya wee saliya we ce be we, lee ya li shee na p'a kasaŋaa ce xɔ, na ki pyi. ¹⁵Lee ya li shee be na saliya w'a yemu jo ge, na yee ya ka pu zɔɔɔ pu na. Pu fungɔnyɔ y'a wu shee pu na be. Tεege kii ni pu zɔɔɔ ma pu jaagi; tεege kii ni p'a kajii kan puye mu.) ¹⁶Ayiwa, kee keree kii beeri na ba foro kpeenge na caŋa ka, na saha ni ne wo Kile Jozaama pu yere li ni. Kile na ba kiiri kon sipyii pu wo kaŋmɔhɔɔɔ ki beeri na Yesu Kirisa keŋe kurogo kee caŋa.

Kile ya Yawutuu pu jaagi

¹⁷Ayiwa, yee piimu p'a yu na Yawutuu yee ŋe ge, yee ya yi tadaŋa pye Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya we, na yiye pele na yee pu ŋe Kile wo sipyii pee. ¹⁸Go yee p'a Kile jidaan ce, na kasaŋaa be ce shɔnri kiye ni, bani yee ya kalaa Musa wo saliya wu ni. ¹⁹Li wa yee funyɔ ni na fyenmεε pu ŋe sipyii pusamaa, na yee p'a koo shee pee na; na piige ni pusamaa ŋe, na yee p'a kpeenge shee pu na. ²⁰Yee wa yu na pusamaa pu ŋe kacebaalaa ni kalaabaa fεε, na yee pu ŋe pu wo kalaatii, bani yee ya giin na Musa wo saliya wu ni yee ya can koo li ceme pu beeri ce. ²¹Ayiwa ne jo, yee piimu p'a pusamaa kalaa ge, naha na yee di ya yiye kalaa-i we? Yee piimu p'a Kile Kafila wu yere pyi na wa ganha ba nagaara pyi-i ge, yeeye pyaa ki do, ta yee ya nagaara pyi we? ²²Yee piimu p'a yu na wa ganha ba dɔdɔɔɔ pyi-i ge, ta yee ya ti pyi we? Yee piimu p'a yu na yaperεε ya ŋɔ-ε ge, ta yee ya yaŋmuyɔ yuli yaperεgbaya yi ni we? ²³Yee ya yiye pele na yee ya Musa wo saliya wu ce. Ga yee ya wu koo jaari we. Ta Kile be yee ya fanri me we? ²⁴Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yee Yawutuu pu wuu na shi wusama ya
Kile mege kyεegi.»*

Cekɔɔnrɔ ya sipya shuu we

²⁵Can na kuduun wa cekɔɔnrɔ ni na saha ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni, ma bu da ma na saliya wu koo jaari kunni. Ga mu bu bye

*2:24 Ezayi 52:5; Ezekiyeli 36:22

mu ya saliya wu koo jaari we, ma cekoonro* t'a pye puṅṅ baa wuuro. ²⁶Sipya wemu ya cekoonro pye we, na saliya wu koo jaari kuuni ge, ta Kile da ba weefo wii kanna cekoonro w'a pye we? ²⁷Yee Yawutuu, yee ya Musa wo saliya wu ce, lee kadugo na na cekoonro be pyi, ga yee ya wu koo jaari we. Shi wemu ne Yawutuu we, wee shi wu ya ta cekoonro pye we. Ga piimu p'a saliya wu koo jaari pee ni ge, ta pee da ba jaagi shan yee na kiiri wu caṅa we?

²⁸Ayiwa, na pye Yawutu newiine ni, lee wa nago Yawutu ye pyaa pyaa ma ne we. Kelee cekoonro fe na ne ma ceesege ki na, lee wa li shee nago tee ti wa cekoonro see see wuuro ti we. ²⁹Ga, Kile ya sipya wemu wo zo peri ge, wee wu ne Yawutu wuyee pyaa pyaa. Yemu y'a ka saliya wu ni ge, li wa nago kanna m'a yee wo koo jaari ye we, ga Kile Munaa ya labye wemu pyi sipya zo na ge, wee labye we wu ne cekoonro see wuuro te. Pee Yawutuu pii ya masoṅṅ taa sipyii mu we, ga Kile mu pee ya masoṅṅ taa.

Kile ne ṅomee fo

3¹ Ayiwa ni li wa mu, ma na ne Yawutu lee kuduun wa leke we? Kelee kuduun weke wu ne cekoonro ni we? ²Ayiwa, li kuduun w'a pele kabaya yi beeri na. Li nizhiine Yawutuu mu Kile ya fenhe wu jomṅ pu kan.

³Ali pii nehe da pu ni, pu ne ṅomeheee fee Kile mu we, ta lee na ja Kile wo ṅomee feere ti kyeege? ⁴Lee da ja bye bada we! Ali sipyii pu beeri nehe bye kafejuu, Kile kunni ne can fo ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni we na:

«Mu Kile ba yu,
 pu beeri na li ce na mu ya tii.
 Pu da ga ja jaagi
 wa shishiin ta ma na we.»*

⁵Ayiwa, pii na jo na: «Wèe wo tiibaara ti ne kakuunṅ we, bani tee ni Kile wo tiime p'a zhee na fiinne.» Wèe di da ba yeke jo yee ni we? Kile bu wu loyire li shan wèe wa puṅṅ ni, ta wèe da jo na w'a nahana? (Sipyii pii wo fungoṅṅ jomṅ ne yu me.) ⁶Kile wu she nahana? Bada! Can ne yee ni we. Kile da bye wu ya tii we, dii wu bi da ja kiiri kon kon sipyii na we? ⁷Pii be na ba jo sanha na: «Wèe wo kafejuu bu da lee na Kile wo can wu shee, fo na konṅ be teri Kile mege na, naha di da ba kiiri pye wu kon

***2:25 Cekoonro** bye kariṅeege ṅomee wo fe Yawutuu pu mu pemu ya li shee na Kile wuu pu ne pii ge. Lee kalee le tayerege k'a bi pele pu mu fo xuuni. Zhenezi 17:9-14.

***3:4** Zaburuu 51:6

wèe na p'i wèe jaagi, na jurumupyii wèe jε wε?»⁸ Ayiwa li bi jε mu, ta wèe ya yaa na kakuuᵏᵏ pyi, kᵏnhᵏ kasaanᵏaa di da foro ki ni wε? Bada! Pii wa wèe mεge kyεegi na xᵏ, na wee kalaa we wèe ya gaan sipyii pu mu. Pee sipyii pii kunni ya sii yaa ni gyεegi ni.

Sipyia wa shishiin ya tii we

⁹Ayiwa, yi jaha di wa dii nime wε? Ta wèe Yawutuu p'a ye sipyii pusamaa na? Bada! Ne li she xᵏ jo Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pee bæeri ya jaari jurumu wu wo fanha ki nᵏhᵏ ni. ¹⁰Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na wε na:

«Sipyia wa wemu w'a tii we,
ali shen nigin be wε.

¹¹Wa shishiin jε fungᵏᵏᵏᵏ fᵏᵏ wε;
wa shishiin ya Kile shaa wε.

¹²Pu bæeri p'a kadugo le Kile ni;
pu bæeri p'a pinne pye kaᵏᵏᵏᵏ baa.
Kasaana pyevᵏᵏ wa shishiin jε pu ni wε,
ali shen nigin be wε.»*

¹³«Mujuu le l'a fᵏro pu geᵏᵏmaya ni ge,
lee jε ba faᵏa jᵏmugi-yahaᵏa jε wε.
P'a pu nilee taga na sipyii piinᵏᵏ.
Pu jᵏ jomᵏ di jε ba matᵏᵏ sᵏᵏᵏᵏᵏᵏ jε wε.»*

¹⁴«Laᵏi ni kayekyεεgeye
y'a foro pu jᵏ ni.»*
¹⁵«Pu tᵏᵏᵏᵏ d'a weri sipyigbuu na.

¹⁶Xuu bæeri ni p'a toro ge,
gyεegi ni bᵏᵏᵏᵏᵏᵏ na daha pu feni.

¹⁷Lemu li jε jaᵏiᵏᵏᵏᵏ koo li ge,
pu ya lee cε wε.»*

¹⁸«Kile jᵏi fyaara jε
pu zᵏᵏᵏᵏ ni bada wε.»*

¹⁹Ayiwa, wèe ya li cε jo yemu bæeri Kile tudunmᵏᵏ Musa wo saliya w'a yu ge, saliya w'a kan piimu mu ge, pee mu w'a yi yu. Ga, pee di ya ta já wu koo jaari wε. Lee wuu na jomᵏ da ba da sipyia wa shishiin mu wε, lee na koᵏᵏ sipyii pu bæeri na ba jaagi ta Kile mu. ²⁰Yi li cε na saliya wu bæeri koo jaari, lee da ga já Kile pye wu sipyia jate sipyitiime wε. Lee funᵏᵏ ni saliya w'a li sheε ye wèe na na jurumupyii wèe jε.

* 3:10-12 Zaburuu 14:1-3 * 3:13 Zaburuu 5:10; Zaburuu 140:4
* 3:14 Zaburuu 10:7 * 3:15-17 Ezayi 59:7-8 * 3:18 Zaburuu 36:2

N’a daa gbóóró ni Kile ya sipya shuu

²¹ Ayiwa nime, cogo wemu na Kile ya wèe wii sipyitiimee ge, wuyee pyaa ya wee cogo we she wèe na. Pee tiime pe ya daa saliya wu koo ñaari funḡo ni we. Ga, tagana leke na pee ya daa ge, Kile tudunmáw Musa wo Kitabuu pee ni Kile tudunmáw pusamaa wuu p’a yee ñaha jo na fiinḡe. ²² Wa beeri w’a dà Yesu Kirisa na ge, Kile kunni na weefáw jate sipyitiime. Zhónróḡo wa lee ni we. ²³ Bani sipyii pu beeri p’a jurumu pye. Lee l’a li pye wa shishiin da ga Kile wo nóóró wu ña we. ²⁴ Wu wo niime wu gbóóró ni Kile ya pu wii sipyitiimee mafuu, bani Yesu Kirisa ya pu ñunḡo wolo pu jurumu wu ni. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, kónhó wu bye wèe jurumu wu footónó. Piimu p’a dà Yesu na ge, Kile ya wu koo li ñó mugi pee sipyii pu mu Yesu wo shishan pu gbóóró ni. Lee ya Kile wo tiime pu shee, bani taashiine li ni sipyii bi jurumu wemu pyi ge, w’a luu gbo pu tàan, wu ya ta wee wo footónó kan pu mu wee tuun wu ni we. ²⁶ Ga nime, lemu funḡo ni w’a sipya wii sipyitiime ge, w’a lee she: Piimu p’a dà Yesu na ge, Kile ya tiin wu tiime pu ni, na pee jate sipyitiimee.

²⁷ Ayiwa, na maye durogo, lee kapunḡo di ñe mii we? Lee kapunḡo ñe we! Naha na we? Ta kapyegeee nizaanḡaa k’a lee pye? Bada! Ga, n’a daa w’a lee pye. ²⁸ Lee na wèe na já jo n’a daa ye nigin gbóóró ni Kile ya sipya wii sipyitiime, Kile tudunmáw Musa wo saliya wu koo li wo ñaari be we. ²⁹ Dii we? Ta Yawutuu ye wo wu ñe Kile? Ta shi wusama be wo Kile be wu ñe wii we? Nakaara baa shi wusama be wo Kile wu ñe wii! ³⁰ Bani Kile nigin pe ye wu ñe. Wee w’a Yawutuu pu wii sipyitiimee n’a daa gbóóró ni, na shi wusama be wii sipyitiimee n’a daa gbóóró ni. ³¹ Ayiwa, ta lee w’a li shee na wèe ya Musa wo saliya wu ñeri ñunḡo baa saliya n’a daa wu gbóóró ni ya? Ahayi de! Wèe yere ya baraga teri wu na xuuni.

Ibirayima wo n’a daa gbóóró ni Kile ya wu jate sipyitiime

4 ¹ Ayiwa, Ibirayima wemu wu ñe wèe sefele wèe shi wu wo kabaḡa na ge, yeke wèe di da jo wee shizhaa na we? Dii Kile d’a wu wii sipyitiime we? ² Ibirayima wo kapyegeee nizaanḡaa da bi Kile pye w’a wu jate sipyitiime, wu bi da já wuyee pele. Ga kapunḡo ñe wu mu w’a wuyee pele Kile ñaha tàan we. ³ Yeke Kile Kafila wu d’a jo we? W’a jo na:

«Ibirayima ya dà Kile na,
 a Kile di wu jate sipyitiime
 wu n’a daa wu wuu na.»*

⁴ Yee ya li ce na kapyebye ya yaa ni wu saraa ni. Saraa we w’a daa ge, wee ñe ma wo we, wu labye wu wo saraa wu ñe were. ⁵ Ga, sipya wemu

* 4:3 Zhenezi 15:6; Yakuba 2:23; Galasi Sheen 3:6

ya wu kapyegee nizaan̄aa pye wu tadaña we, Kile we w’a jurumupyii wii sipyitiimee ge, wu bu dà ye wee na, Kile na wu jate sipyitiimee wu n’a daa wu wuu na. ⁶ Kile w’a sipya jateni sipyitiimee, lee ya byi weefɔ ye pyaa wo kapyegee nizaan̄aa wuu na-ε de! Kile wo saama pemu weefɔ ma da ge, saannaa Dawuda ya jo pee shizhaa na na:

⁷ «Kile ya piimu wo saliya kyeegeere yafa pu mu,
na pu wo jurumu wu jɔɔ laha wà ge,
pee ne duba nagoo.

⁸ Kafɔ ya sipya
wemu wo jurumu tɔɔ wu feni-i ge,
weefɔ ne duba pya.»*

Cekɔɔnɔɔ ya sipya shuu we

⁹ Ayiwa, piimu p’a cekɔɔnɔɔ pye ge, pee ye p’a yaa ni Kile wo saama pu ni laa, kelee ta cekɔnbaalaa pu be p’a yaa ni pu ni? Wèe ya yi jo nime na: «Ibirayima ya dà Kile na, a Kile di wu jate sipyitiimee wu n’a daa wu wuu na.» ¹⁰ Tuun weke ni lee d’a pye we? Wu nigɔnɔxhɔɔ na laa, wu nigɔnbaa wo? Nakaara baa wu nigɔnbaa wo Kile ya jate sipyitiimee. ¹¹ Lee kadugo na a tee cekɔɔnɔɔ t’i jeri fe Ibirayima mu, fe pemu ya li shee na Kile ya wu jate sipyitiimee wu n’a daa wu wuu na, na ta wu sanha cekɔɔnɔɔ pye-e ge. Lee funɔ ni Ibirayima ya pye n’a daa fee nigɔnbaalaa beeri wo sefɔ, kɔnɔ pee be di jate sipyitiimee. ¹² Piimu p’a cekɔɔnɔɔ pye ge, pee beeri be wo sefɔ wu ne wii n’a daa kabaña na. Lee kɔri ne piimu ya ta li da cekɔɔnɔɔ ti ye na-ε ge, ga fo piimu p’a Kile koo li co n’a daa funɔ ni, ba wu sefele Ibirayima ya li co cogana lemu na, na wu yaha kɔnbaa we ge.

N’a daa gbɔɔɔ ni Kile wo karijɛge jɔmɛ l’a ta

¹³ Kile ya karijɛge jɔmɛ lɔ Ibirayima ni wu yaseye mu na kɔɔ na ba bye pu wogo. Lee jɔmɛ le ya ta lɔ saliya wu koo li jaari wu wuu na-ε de. Ga wu n’a daa wu wuu na Kile ya wu jate sipyitiimee. Lee wuu na lee jɔmɛ l’a lɔ wu mu. ¹⁴ Li da bi yaha nago fo ma na ma saliya wu koo jaari, m’a na taa ta lee jɔmɛ le ni, wee tuun wu ni n’a daa wu bi da bye kapɔɔ baa. Jɔmɛ li be na bye tawaga wuu. ¹⁵ Bani Kile wo loyire le Musa wo saliya w’a zhaan ye wèe jɔɔ ni, bani sipyii beeri p’a wee saliya we kyeege. Ga saliya bu bye wu ne xuu wemu ni we, wa ya wu gyeege kaa yu wà we.

¹⁶ Lee wuu na Kile ya le jɔmɛ le lɔ wèe mu n’a daa wu gbɔɔɔ ni. Wu wo niime wu gbɔɔɔ ni w’a lee loolodaa le kan wèe mu ma ni, kɔnɔ l’i bye Ibirayima wo kadugo ki beeri wuu. Lee na piimu p’a saliya wu koo

* 4:7-8 Zaburuu 32:1-2

naari ge, le loolodaa le ya ta kan pee ye mu we. Ga sipya beeri w'a dà Kile na ba Ibirayima ne-e ge, pee beeri be mu le loolodaa le ya kan. Wèe beeri wo sefele wu ne Ibirayima. ¹⁷ Ba l'a ka Kile Kafila wu ni we, na Kile ya jo: «N'a ma pye shi nipeheme sefo.»* Ayiwa, wù sefele wu ne wii Kile paha tàan, bani w'a dà Kile na, wee wemu w'a xuu pu jeni ge. Yanmuyɔ yemu ne koɔ na we, wu ma jo ye yee be yi pye, y'a bye.

¹⁸ Ayiwa, na li ta tadaɔa bye be nige Ibirayima na wu pya ta we, Kile ya yemu jo wu mu ge, a wu dà yi na, na yee pye wu tadaɔa. Lee na w'a pye «shi nipeheme sefo» ba Kile ya yi jo we na: «Ma yaseye na ba nehe.»*

¹⁹ Ayiwa, Kile ya ye jo tuun wemu ni ge, lee bi Ibirayima ta w'a le xɔ, bani w'a bi yee xhuu nigin (100) shishiin ta pya baa. Wu shɔ Sara be bi wu pya ze puɔ ye xɔ. Ga lee la ya yafiin be wolo wu n'a daa wu ni we. ²⁰ Wu ya ta wuye kaala Kile wo nɔmɛ li na we. Ga, a la yere di ganha na faraa wu n'a daa wu na, fo wu na Kile sɔni. ²¹ Ibirayima bi li ce nakaara baa, na Kile ya nɔmɛ lemu lo wee mu ge, na se wa wu ni na li nɔ fa. ²² Wee n'a daa wu wuu na «Kile ya wu jate sipyitiime.»* ²³ Ga pee jomɔ pe p'a ka na: «Kile ya wu jate sipyitiime» ge, pee ya ta ka Ibirayima ye nigin wuu na-e de! ²⁴ Wèe be wuu na p'a ka. Kile wemu w'a wù Kafɔ Yesu ne na yeege xu ni ge, wèe piimu p'a dà lee na ge, wèe ya yaa na pa jate sipyitiime Kile paha tàan. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, w'a xu wèe wo jurumu wu wuu na, na ne na foro xu ni, konhɔ wèe di da jatani sipyitiime Kile paha tàan.

Kile ya napeɔ le wèe ni wu te ni

5 ¹ Mu Kile ya wèe jatani sipyitiime n'a daa gbɔɔɔ ni. W'a napeɔ le nime wèe ni wuye pyaa te ni wù Kafɔ Yesu Kirisa baraga ni. ² Wee Yesu Kirisa w'a koo li mugɔ, konhɔ Kile di wee niime wu kan wèe mu. Wèe ya dà wu na. Wèe ya wu pye wù tadaɔa, na fundanga ta, bani tadaɔa wa wèe mu na jo wèe na ba Kile wo nɔɔɔ wu ta caɔa ka. ³ Lee ye be we, kanhama be nehe ba nɔni wèe na wèe na fundanga ta, bani kanhama pu ma wèe pye wèe ya la le na loxulo ta n'a daa wu ni. ⁴ Wèe bu loxulo ta nɔwuuro ti ni, lee ma wèe pye se tavee, wèe bu se ta n'a daa ni, lee ma tadaɔa yaha wèe na. ⁵ Ayiwa, kee tadaɔa ki ya sipya nɔhɔ yeri we, bani nigana lemu na Kile ya wèe zɔɔɔ pu ni taanna ni wu taanpegege ki ni ge, w'a lee she wèe na wu Fefere Muna li gbɔɔɔ ni, lee lemu w'a kan wù mu ge.

⁶ Can na wèe jurumu w'a bi wèe pye baraga baa sipyii n'a daa kabaɔa na. Ayiwa, Kile ya tuun wemu teɔe ge, wee tuun we ni Kirisa ya xu wèe Kile ni fyaara baa sipyii wuu na. ⁷ Sipya na she wuye kan pu gbo wu sipyini tege, lee pyeme ya taan we de, ali wu nehe bye sipyitiime be.

* 4:17 Zhenezi 17:5

* 4:18 Zhenezi 15:5

* 4:22-23 Zhenezi 15:6

Sipya wemu w'a kasaanaa pyi ge, la wa la ni wa na ja wuye kan pu gbo wee tɛge. ⁸ Ga na wɛe yaha wu jurumu wu ni, wɛe tɛge Kirisa ya xu. Ta lee ya li shɛe na wɛe kaa ya dan Kile ni fo xuuni wɛ?

⁹ Kirisa na xu, a wu shishan p'i wo, pee gbɔɔɔ ni Kile ya wɛe wii na wɛe ya tii. Lee na wɛe ya li cɛ na fiinɛ na Kirisa ya pa wɛe shɔ Kile wo loyire li na. ¹⁰ Wɛe bi bye Kile wo pɛɛn, ga Kile ya bɛ leɛ wɛe ni wuye pyaa tɛ ni wu Ja wu wo xu wu gbɔɔɔ ni. Na fara lee na, wɛe ya cɛ jo wɛe na ba shɔ, bani wu Ja wu wa jii na. ¹¹ Na fara lee na wɛe ya fundanga taa gbangban Kile wo kariɛɛge ki ni wu Kafɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Wee w'a bɛ le wɛe ni Kile tɛ ni.

Jɔɔ wu jɛ Adama wɛ? Jɔɔ wu jɛ Yesu Kirisa wɛ?

¹² Shen nigin yɛ keɛ kurogo jurumu y'a jɛ koɔɔ puga ni, wee jɛ Adama. A jurumu bɛ di xu leɛ koɔɔ puga ni. Lee l'a li pye sipya wa shishiin da ga xu li wɛ, bani pu bɛeri ya jurumu pye. ¹³ Bani yani Kile wu saliya wu kan Kile tudunmɔɔ Musa mu ge, jurumu bye na xɔ koɔɔ puga ni. Ga ma na jo saliya wu bi sanha gan wɛ, Kile bi wee saliya we wo jaagi wu tuugo shaan jurumupye na wɛ. ¹⁴ Ga lee bɛ na sipyii bɛeri p'a pye xu wo fanha ki nɔɔ ni, na co Adama wo tuun wu na, fo na pa nɔ Kile tudunmɔɔ Musa wo tuun wu na. Ali piimu bɛ pu jɛ pu ya ta saliya wu kyɛɛgi ba Adama jɛ-ɛ ge, pee bɛ bi xhuli. Wemu w'a bi yaa na pa ge, wee jɛ Yesu Kirisa. Adama ya pye ba wee wo jaa* jɛ wɛ.

¹⁵ Ga Kile ya loolodaa lemu kaan mamama ni ge, lee ni Adama wo jurumu wu jɛ nigin wɛ. Can wu jɛ wii, sipyijɛhemɛ ya xhuli wee yɛ nigin wo jurumu wu wuu na. Ga Kile wo mamama loolodaa lemu l'a pa Kile wo niime wu baraga ni ge, lee ya gaan sipyijɛhemɛ mu shen nigin gbɔɔɔ ni, wee jɛ Yesu Kirisa. Lee loolodaa le wo kuduun w'a peɛ fo xuuni. ¹⁶ Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni ge, laraga ki wa lee loolodaa le wo keree ni shen nigin wo jurumu wu keree tɛ ni. Shen nigin, w'a pa ni jaagi ni, na li ta Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni, jurumu nijɛheme nibyexhɔɔ na ge, lee loolodaa le ya wɛe jɔɔ wolo, na wɛe pye sipyitiimeɛ. ¹⁷ Can wu jɛ wii, shen nigin wo jurumu w'a sipyii pu bɛeri le xu wo fanha ki nɔɔ ni. Ga piimu bɛeri p'a da ba Kile wo niime nigbɔ we ta, na Kile wo loolodaa li bɛ ta, lee lemu li jɛ na pu jate na p'a tii ge, pee na ba se ta jurumu wu na pu wo jiiɛere ti ni shen nigin yɛ gbɔɔɔ ni; wee jɛ Yesu Kirisa. Lee wo kuduun w'a peɛ.

* **5:14 Adama** ya pye koɔɔ shenshiime wemu wo tuugo sipyii pu jɛ jurumu ni xu wo fanha ki nɔɔ ni ge. **Yesu Kirisa** ya pye koɔɔ shenshiime wemu ya jurumu pye na wɛ, wu wo tuugo sipyii pu bɛ di jɛ Kile wo niime wu nɔɔ ni ge.

¹⁸ Ayiwa, ba sipyii pu beeri ya jaagi ta Adama ye nigin wo jurumu wu wuu na-ε de, mu Yesu Kirisa ye nigin be wo kasaana nigin ya sipyii pu beeri juɔ wo kiiri wu nɔhɔ ni, na jii sicuumɔ kaan pu mu. ¹⁹ Shen nigin wo jɔmɛɛyahana l'a sipyijehemɛe pye jurumupyii pyegana lemu na ge. Mu shen nigin pe be wo Kile jɔmɛecoro ya Kile pye wu na shenjehemɛe wii sipyii piimu p'a tii ge.

²⁰ Kile ya saliya wu kan Kile tudunmɔɔ Musa mu, kɔnhɔ wu li she wɛe na na wɛe jurumu w'a jehɛ. Ga jurumu wu jehɛ jehɛ jehɛgana beeri na, Kile wo niime we, wee ya jehɛ wu na na kanha. ²¹ Taashiine li ni jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛe di bye, lee l'a xu pye wu ya sipya wa shishiin yeri wɛ. Ga niime wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛe jɛ nime, lee l'a li pye Kile ya wɛe wii sipyii piimu p'a tii ge. Lee na Kile da ba jii sicuumɔ nixhɔbaama kan wɛe mu wu Kafɔɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni.

N'a daa fɛe ya jurumu yaha na bye ni Kirisa ni

6 ¹ Ayiwa, yekɛ wɛe di da jo wɛ? Ayiwa, ta lee w'a li shɛɛ na wɛe pu kori yaha jurumu ni, kɔnhɔ Kile wo niime wu da belegi? ² Bada, lee ya yaa na pye wɛ! Wɛe piimu jɛ ba xuu jɛ we jurumu shizhaa na ge, wɛe ma bye dii na gori yaha jurumu na na byi sanha wɛ? ³ Wɛe piimu beeri p'a batize na bye ni Yesu Kirisa ni karijɛɛge ni ge, ta yee funɔ y'a to li na na wɛe na batize, na lee jɛ kanna shiizhan wɛe ya pinne xu ni Yesu ni wɛ? ⁴ Ba wɛe ya batize wɛ, a l'i bye kanna wɛe ya pinne xu ni wu ni shiizhan, na binne le be ni wu ni. Kɔnhɔ wu be di jii sicuumɔ nivomɔ ta, ba To Kile ya Kirisa jɛ na yeege xu ni, ni wu sefɛere nɔɔɔ wuuro ti ni wɛ.

⁵ Can na, wu xu wu bi pye kanna wɛe ya pinne xu ni wu ni, nakaara baa wɛe na ba binne jɛ ni wu ni wu wo karijɛɛge ki funɔ ni, ba wuyɛ pyaa k'a jɛ jɛgana lemu na wɛ. ⁶ Wu li cɛ fiinjɛ na jo yahagaguunɔ lemu na wɛe bye ge, lee be ya pye kanna lee ya pinne kori ni Yesu ni korikoritige ki na, na xhu. Kɔnhɔ lee jurumu yahagana li fanha k'i xhɔ. Lee funɔ ni wɛe di ba shɔ jurumu wu wo bulooro ti na be. ⁷ Bani wemu bu xhu, wee jɛ nige jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ.

⁸ Ayiwa, ba ma na jo wɛe ya pye kanna shiizhan wɛe ya xu ni Kirisa ni wɛ, wɛe ya dɔ li na jo wɛe na ba bye jii fɛere na ni wu ni. ⁹ Wɛe ya cɛ na jo Kirisa ya jɛ na foro xu ni, wu wa da xhuu nige wɛ, xu be di wa da jɔ yaaga pye wu na wɛ. ¹⁰ W'a xu tɔɔnii nigin pe, na jurumu wu wo fanha ki kyɛegi. Jii fɛere temu ni wu wa nime ge, Kile mu wu wa tee ni. ¹¹ Mu yee be ya yaa na yiye jateni kanna yee ya xu, na foro jurumu wu wo fanha ki nɔhɔ ni. Yi li cɛ nime na Kile mu yee wa jii fɛere ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki ni.

¹²Wee tuun wu ni yi ceepuuro te ti da ba xhu ge, yi ganha bu da tee yaha nige jurumu mu t'i bye jurumu wo bulo we. Yi ganha bu sɔɔ y'a ceepuuro wo lakuuɔɔ ki ɲɔmɛhɛɛ conɪ we. ¹³Yi ganha bu da yi ceepuuro ti kabara ka shishiin yaha jurumu ni nige, yi da katiibaagaa pyi ni ki ni we. Ga yi yi ceepuuro ti kabaya yi beeri kan Kile mu kanna sipyii piimu p'a ɲɛ na foro xu ni, na bye sipyifomɔɔ ge. Yi yi ceepuuro ti kabaya yi beeri kan Kile mu, kɔnhɔ yi da keree pyi ni yi ni, kiimu k'a tii ge. ¹⁴Yee da ba bye nige jurumu wo buloo we, bani yee ya ɲaari nige Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu fanha ki nɔhɔ ni we, ga Kile wo niime wu nɔhɔ ni yee ya ɲaari.

Kile wo buloo pu ɲɛ n'a daa fɛɛ pee

¹⁵Ayiwa, ba ma na jo wɛɛ wa nige saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we, fo Kile wo niime wu ge, ta lee ya li sheɛ na wɛɛ na ja da jurumu pyi wu nidaan pyegana na? Bada! Yee ya jo we. ¹⁶Yee bu yiye kan wemu mu, na guu weefɔɔ mu ba buloo ɲɛ we, na wu ɲɔmɛɛ conɪ, wemu wo ɲɔmɛɛ yee ya joni ge, ta yee ya li cɛ na weefɔɔ wo buloo yee ɲɛ we? Tee bulooro te bu da yee na tee pyi jurumu mu, xu wu ɲɛ tee wo taxɔɔɔ. Tee bulooro ti shiin bu da yee na ti pyi Kile mu, tee wo taxɔɔɔ ɲɛ tiime Kile ɲaha taan. ¹⁷Ga wu Kile shaari! Bani yee piimu p'a bye jurumu wu wo bulooro ti ni fo taashiine ni ge, yee ya kalaa can wemu ni ge, yee ya sɔɔ wee na yi zɔɔɔ pu beeri na. ¹⁸Nime, yee ya foro jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo, na ɲaari tiime ni. ¹⁹Ne pe jomɔ pe yu na saha ni sipyii cogo ni yi wo fanhabaara ti wuu na. Yee ya fenhe yi ceepuuro ti yatanye yi yaha nɔhɔmɔ, ni kuumɔ keree bulooro ni yahagaguunɔ lemu kaa na ge de, nime yi yi ceepuuro ti yatanye yi yaha mu lee yahagana li na bulooro ni Kile mu, y'i bye ɲiifɛɛɛ na, tiime ni fɛfɛɛɛ ni.

²⁰Tuun wemu ni yee bye jurumu wu wo bulooro ti ni ge, Kile wo tiime koo li ɲaari wu fanha bye yee na we. ²¹Ga, kuduun weke yee d'a ta kee kapyegeɛ ki ni we? Kee keree kii yeɛ ya ɲɛri na shiige waa yee na nime, bani xu wu ɲɛ kee keree ki beeri taxɔɔɔ. ²²Ga yee ya foro nime jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo. Kuduun wemu yee ya daa lee ni ge, wee wu ɲɛ mɛ fɛfɛɛɛ, tee wo taxɔɔɔ di ɲɛ ɲii sicuumɔ nixhɔbaama. ²³Bani xu wu ɲɛ jurumu wu wo footɔɔɔ, ga loolodaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, lee ɲɛ ɲii sicuumɔ nixhɔbaama wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo kariɲɛɛge ki funɔɔ ni.

N'a daa fɛɛ ɲɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we

7 ¹Ayiwa na cebooloo, ta yee ya li cɛ na wu ɲiifɛɛɛ te ye ni sipya ɲɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni we? Yee ya yaa na lee cɛ, bani yee piimu

ni ne yu me ge, yee ya saliya wu ce xɔ. ²Li ne ba gbaga sho ne we, wemu furu ya po ge. Na saha ni saliya wu ni, wu poo wu ya ga xhu we, wu da ja gbaga katii je we. Ga wu poo wu ga xhu, w'a neri pye wuye wo, wee saliya we fanha ne nige wu na we. ³Ayiwa, wu bu she gbaga je na watii mu, na ta wu poo wu sanha xhu we, dɔdɔɔɔ w'a pye. Ga wu poo wu bu xhu, saliya wu fanha ne nige wu na lee shizhaa na we. Wu bu gbaga je na watii mu, tee ne dɔdɔɔɔ we.

⁴Ayiwa na cebooloo, mu li wa yee be shizhaa na. Kirisa na xu, yee ya pye kanna yee be p'a xu saliya wu jaari wu shizhaa na. Lee funjo ni, yee ya pye nime Yesu Kirisa wuu, Kile ya wemu ne na yeege xu ni ge, konho yi da kasaanja pyi Kile mu. ⁵Can na we bi jaari na sahanji ni wuye pyaa nidaan ni tuun wemu ni ge, saliya w'a bi keree kii shee we na na kee ya po we. Ga lee be na we di kee shaa na byi. Kee lakuuɔ ki bye we funjo ni, na we yeri kapyebaagaa na, kee di we leni xu ni. ⁶Nime, we ya saliya wu jaari wu po yaha, bani wemu wo fanha konho ni we di bye ge, we ya pye kanna we ya xu na foro wee wo fanha ki konho ni. Lee na, we na ja kapyenye pye Kile mu pyegafono na Kile Munaa gbɔɔɔ ni. Kolee lemu wo keree k'a ka saliya wu ni ge, we ya kee pyi na saha ni lee ni nige we.

Jurumu saliya w'a zhee

⁷Ayiwa, ta lee wa li shee na Musa wo saliya wu w'a sipyii pu pye pu na jurumu pyi? Bada! Ga saliya wu w'a ne pye ne na jurumu ce. Na nii yeege wa yaaga feni, ne bi da ga lee ce jurumu we, ka ne saliya wu ya li she na: «Ma nii ganha bu da voro wa yaaga feni we.» ⁸Lee funjo ni jurumu w'a kapuɔ ta, na lakuuɔ tuugo beeri leje ne zo wu ni saliya wu gbɔɔɔ ni. Saliya wu kaa be we, we bi sanha wu jurumu ce we. ⁹Fo tuun wemu ni ne bye ne sanha saliya wu ce-e ge, ne bye nii na naye paha taan. Ga ba ne pa saliya wu ce we, a jurumu bye la di je ne ni. ¹⁰Ga, a ne bye kanna ne xu. Kile ya saliya wemu kan, konho wu nii sicuumɔ see wo ta ge, wee ya xu no ne na. ¹¹Bani jurumu w'a kapuɔ ta, na ne faanna, na xu be no ne na wee saliya we gbɔɔɔ ni. ¹²Ayiwa, saliya wu ne faefee; Kile ya jomehe kiimu jo ge, kee beeri ki ne faefee, na dii, na konho po be.

¹³Ni li wa mu, ta lee wa li shee na saliya wemu wu ne yasaanja ge, na wee w'a pye kapuɔ na xu no ne na ya? Bada! Jurumu w'a pye kapuɔ kee yasaanja ke baraga ni na ne piinne, na xu no ne na. Lee ya pye mu konho jurumu di ja she fiinne. Lee funjo ni saliya wu baraga ni l'a ce na fiinne na jo yakuudiige can can wogo ki ne jurumu.

Fanhaya tehee shuun w'a zhaanra leni

¹⁴ Ayiwa nakaara baa, wèe ya li ce na Kile ni saliya w'a foro. Ga ne kunni, ne ceepuuro ti fanha k'a cèrè, a ne bye ba jurumu wo bulo je we. ¹⁵ Bani ne kunni ya sii na kapyegeee ki naha ce we; kasaanjaa kiimu wo bye funjo ki je ne mu ge, ne kee pyi we. Keree kiimu ya dan ne ni bada we, a ne dèrèe na kee pyi. ¹⁶ Ayiwa, keree kiimu ya dan ne ni we, ne ba kee pyi, lee ya li shèe na ye saliya w'a yu ge, ne soo li na na yee je can. ¹⁷ Lee na, kakuunjo kiimu ne byi ge, kee je neye pyaa nidaan we. Jurumu wemu wu wa ne zo wu ni ge, wee wo fanha ke k'a ne yeri kee bye na. ¹⁸ Ne li ce jo kasaana la shishiin wa ne ni we, bani ne je ye sipya, fanha je wu ni we. Can ye pyaa na ne giin da kasaanjaa pyi, ga ne da ja we. ¹⁹ Kasaanjaa kiimu ne giin da byi ge, ne kee pyi we. Ga kakuunjo kiimu bye kaa je ne na-e ge, kee ne byi. ²⁰ Ayiwa, keree kiimu bye kaa je ne na we, ne ba kee pyi, wee tuun wu ni lee je neye pyaa nidaan nige we. Ga jurumu wemu wo se wu je ne na ge, wee w'a lee pyi.

²¹ Mu ne kee fanha ke paa naye na, ne ba giin ne kasaana pye tuun beeri ni, kakuunjo bye kaa na ne ta. ²² Kile wo saliya wu kaa ya dan ne ni xuuni na zo wu na. ²³ Ga fanha katii ne paa naye ni kemu ya yogo tunni ni ne wo fungongo ki wo fanha ki ni ge. Kee fanha ke ki je ne na ge, kee k'a ne pye jurumu wu wo fanha ki noho ni. ²⁴ Ee! We je paa ne mu de! Kee fanha ke k'a ne ceepuuro kilee na leni jurumu ni, na xu noni ti na ge, jogo wu d'a ba ne sho kee na we? ²⁵ Baraga Kile, wu Kafjo Yesu Kirisa gboro ni, mu na ba ne sho!

Ayiwa, na fungongo ni, ne nidaan wu je na kapyenje pyi Kile mu, na soo wu saliya wu na. Ga fanha kemu ki wa ne na ge, kee k'a giin k'i ne pye jurumu wo bulo.

Naarigazaana lemu n'a daa fee ya daa Kile Munaa gboro ni ge

8 ¹ Ayiwa nime kunni, piimu pu je Yesu Kirisa wuu ge, jaagi xuu wa yafiin je nige pee na we. ² Bani Kile Munaa li l'a jiiifeere see wuuro ti kaan Yesu Kirisa wo karijeege ki funjo ni ge, lee wo fanha k'a ne sho jurumu ni xu wo fanha ki na. ³ Kile tudunmoo Musa wo saliya wu bi da ga ja lee pye we, bani fanhaxhoro ti je we Adama nagoo wuuro. Lee na saliya wu bi da ja lemu pye-e ge, lee Kile ya pye. Kile ya wu Ja wu tun na pa, w'a pa bye sipya ba we jurumupyii je we. Jurumu wemu wo fanha noho ni we di bi bye ge, w'a wuye kan na pye saraga, na wee wo fanha ki kyeege. ⁴ Kile ya lee pye konho saliya w'a tiime pemu beeri kaa yu ge, wu ja w'a pee beeri no fani, we piimu ya paari na sahani ni wuye pyaa nidaan ni we, fo Kile Munaa li wo nidaan ge. ⁵ Bani piimu p'a paari

na sahañi ni puyɛ pyaa nidaan ni ge, pee ya pu funyɔ shaa ni puyɛ pyaa nidaan keree ni. Ga piimu p'a ñaari na sahañi ni Kile Munaa nidaan ni ge, pee ya pu funyɔ shaa ni Kile Munaa nidaan keree ni. ⁶ Na taha ceepuuro nidaan feni, lee w'a ma ni xu ni. Ga na taha Kile Munaa nidaan feni, lee w'a ñii sicuumɔ see wo ni ñariñe kaan sipya mu. ⁷ Piimu p'a pu funyɔ shaa ni puyɛ pyaa nidaan ni ge, pee ñe Kile wo pɛen. Bani pu ya sɔɔ p'a Kile wo saliya wu ñomɛɛ conɪ wɛ, pu yere di wa da já bɛ lee na wɛ. ⁸ Lee wuu na piimu p'a ñaari na sahañi ni puyɛ pyaa nidaan ni ge, pee keree da ga já daan Kile mu wɛ.

⁹ Yee kunni ya ñaari na sahañi ni yiye pyaa nidaan ni wɛ, ga Kile Munaa nidaan ni yee ya ñaari na sahañi, bani Kile Munaa li wa yee funyɔ ni. Kirisa wo Munaa li ñe sipya wemu funyɔ ni wɛ, weefɔɔ ñe Kirisa wo wɛ. ¹⁰ Kirisa bu bye yee funyɔ ni, yee ceepuuro ti na ba xhu jurumu wu wuu na, ga Kile Munaa li na ñii sicuumɔ kan yi mu, bani Kile ya yee jate sipyitiimɛɛ. ¹¹ Kile wemu w'a Yesu Kirisa ñe na yeege xu ni ge, wee wo Munaa li bu bye yee funyɔ ni can na, wu na ba yee bɛ wo ceepuuro ti ñe na yeege xu ni. Wu na ba lee pye wu Munaa li gbɔɔɔ ni, lee lemu li wa yee zɔɔɔ pu ni ge.

¹² Lee wuu na na cebooloo, wèe ya yaa na wùye nidaan pyi nige wɛ, bani jurumu foo ñe nige wèe na wɛ. ¹³ Bani yi ba ñaari na sahañi ni yiye pyaa nidaan ni y'a da ba xhu. Ga yee bu yi kapyegee niguunɔɔ ki ña na ki yaha fɛfɛɛ Kile Munaa gbɔɔɔ ni, yee na ba ñii sicuumɔ ta. ¹⁴ Bani Kile Munaa l'a piimu ñaha co ge, pee beeri ñe Kile nagoo. ¹⁵ Bani Kile Munaa lemu yee ya ta ge, lee da ga yee pye buloo wɛ, l'i wa da ga ba fyaara leñe yi ni bɛ wɛ. Ga lee Munaa li l'a wèe pye Kile nagoo. Lee gbɔɔɔ ni wèe ya Kile pyi: «Wù To.» ¹⁶ Lee Kile Munaa le l'a yi fiinñe na yu wèe mu can na wù zɔɔɔ pu na, na Kile nagoo wèe ñe. ¹⁷ Ayiwa, ma na jo wèe ñe Kile nagoo, cɛn wemu ñomɛɛ w'a lɔ wèe mu ge, wu na ba wee kan wù mu. Wèe ni Kirisa w'a da ba wee ta shiizhan, bani wù bu da w'à pinne na gana ni wu ni, wù na ba pɛñe bɛ ta ni wu ni shiizhan.

N'a daa fɛɛ tadaña

¹⁸ Ne kunni ya dà li na jo kanhama pemu ni wèe wa nime ge, pee da ga já daanna ni ñiga wo pɛñe ke ni bada wɛ, kee kemu ki da ba bye wèe wogo ge. ¹⁹ Kile na ba wu nagoo pu pɛñe ki she caña kemu ge, Kile wo ñamuyaaya yi beeri y'a kee caña ki sige kanha k'i nɔ. ²⁰ Kile wo ñamuyaaya yi beeri y'a pye kañuñɔ baa wo fanha ki nɔhɔ ni. Li ya ta taan yi ni yi pye mu wɛ, ga Kile ye pyaa k'a yi pye mu. Ga lee bɛ na tadaña wa sanha. ²¹ Bani caña ka wa ma, Kile na ba wu ñamuyaaya yi beeri yeege xu bulooro ni. Kile nagoo p'a ñuwuuro temu ta, na bye puyɛ wuu,

na p̄eɲe kemu ta ge, yee yaɲmuyɔ ye be na da kee ni. ²² W̄e ya li ce, fo na pa gbara niɲaa na jo Kile wo yaɲmuyaaya yi beeri y'a zhiin kanhama keɲe ni, ba layama ɲe we. ²³ Yee yaɲmuyɔ ye ye be we, ga Kile Munaa l'a kan w̄e piimu mu, na pye ba Kile wo niime wu nizhiime ɲe-ε ge, w̄e be pu wa zhiin w̄u funyɔ ni. Caɲa kemu Kile da ba w̄e pye wu nagoo, wu w̄u ceepuuro ti yeege bulooro ti ni f̄eɲe ge, w̄e be pu wa kee caɲa ki sigee. ²⁴ Bani w̄e ya shɔ, ga tee ɲuwuuro te di ɲe tadaɲa. Ga tadaɲa kemu beeri sipya ya ɲaa ge, kee ɲe nige tadaɲa we. Yaaga beeri m'a ɲaa na xɔ ge, tadaɲa ye nigin kee ɲe sanha ya? ²⁵ Ga, yaaga kemu ki ɲe w̄e ya ki ɲaa-i ge, kee bu bye w̄e tadaɲa, w̄u na j̄a luu gbo na kee sigee.

²⁶ W̄e fanha bu jere tuun wemu ni, mu Kile Munaa be ya w̄e teri. W̄e ya yaa na Kile ɲeri keree kiimu na ge, w̄e ye pyaa ya kee ce we. Ga Kile Munaa l'a ɲerege pyi w̄e mu ni shiinne ni, shiinne lemu li ɲe w̄e da j̄a li paha jo xhɔ-ε ge. ²⁷ Kile wemu w'a sipyii funyɔ keree beeri ce ge, wee ya Kile Munaa fungɔngɔ ce, bani Kile ya sipyii piimu pye f̄eɲe ge, Kile Munaa ya ɲerege pyi pee mu, na be ni Kile ɲidaan ni.

Kile wo taanɲeege nigbɔhɔ ke

²⁸ W̄e ya li ce jo Kile kaa ya dan sipyii piimu ni ge, keree beeri k'a nɔni pee na ge, Kile ma ba kee beeri wo taxɔɔ pye nizaana pee mu. W'a pee yiri na be ni wu keree ki teɲegana li ni. ²⁹ Kile ya fenhe piimu paha bulo na pye wu sipyii ge, w'a pee keree teɲe xɔ, na pee pye ba wu Ja wu ɲe we, kɔnhɔ wee Ja wu bye nizhiime wu cebooloo niɲehemee niɲe ni. ³⁰ Sipyii piimu wo keree w'a teɲe ge, w'a pee yiri. Ba w'a pu yiri we, na pu jate be sipyitiime. Ba w'a pu jate sipyitiime we, na nɔɔɔ taha be pu na.

³¹ Ayiwa ni li wa mu, yeke w'a da jo sanha we? Kile bi ɲe ni w̄e ni, jɔɔ na j̄a sanha w̄e na we? ³² Kile ya ta ɲuɲɔ ɲaari wu Ja wu na we, ga na wu pye saraga w̄e beeri wuu na. Ayiwa nakaara baa, Kile na ba yaɲmuyɔ yi beeri kan w̄e mu ma ni wu Ja wu gbɔɔɔ ni. ³³ Kile ya piimu paha bulo ge, jɔɔ wu d'a j̄a pee jaagi we? Wa shishiin be we, bani Kile w'a pu pye sipyitiime. ³⁴ Lee wuu na wa shishiin da ba j̄a pu jaagi we, bani Yesu Kirisa ya xu, lee ye be we, w'a ɲe na foro xu ni. Wu nideenge ki wa saanra tateenge ki ni Kile kanige ce na Kile ɲeri w̄e mu. ³⁵ Leke li da j̄a w̄e waa laha Kirisa wo taanɲeege ke na we? Nakpaan ge, kelee fyaara, kelee kanhama, kelee xuugbɔhɔ, kelee funmɔ f̄ere, kelee farati, kelee gbuuro ge? Le la shishiin wa da j̄a w̄e laha Kirisa na we. ³⁶ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Kile, mu wuu na
 p'a w̄e shaa tuun beeri ni di gbo;
 p'a w̄e wii ba dubyaa ɲe we,

piimu ya yaha gbo kaa na ge.»*

³⁷ Ga, pee kanhama pu beeri funḡo ni, wèe pu ḡe can can na se tavee pee, wù taanrafɔ Kile gbɔɔɔ ni. ³⁸ Ne dà li na jo wèe ya xu yoo, wèe ya pye ḡii na yoo, yafiin da ga já wèe waa laha Kile wo taanḡeeḡe ki na wɛ: Melekee yoo, jinaa yoo, sefeere tatii be yoo, nime wo yaḡmuyɔ ye yoo, cabaya woyo ye yoo, ³⁹ fugba yaḡmuyɔ fanha woyo ye yoo, ḡiḡe yaḡmuyɔ fanha woyo ye yoo, Kile wo yayaaga ka shishiin wa da já wèe waa laha Kile wo taanḡeeḡe ki na wɛ. Wù Kafɔ Yesu Kirisa keḡe kurogo Kile ya kee taanḡeeḡe ke she wèe na.

Kile ya Izirayeli sheen naha bulo na pye wu sipyii

9 ¹ Can ye pyaa ne yu me, yi wa kafineye we, bani Kirisa wo ne ḡe. Ne li ce be na zɔ wu na Fefeere Munaa li gbɔɔɔ ni jo can ne yu. ² Ne naha ke beeri k’a tanha xuuni, ne zɔ wu be d’a tanha tuun beeri ni ³ na cebooloo Izirayeli sheen pu wuu na. Bani ali ne ḡeḡe da ba laḡi pu teḡe, na waa laha Kirisa na, kɔnhɔ pee di shɔ, ne bi da zɔ lee na. ⁴ Pee Izirayeli sheen pee Kile ya pye wu nagoo, na wu nɔɔɔ wu taha pu na, na kariḡeeḡe ḡomeḡe lo pu mu, na saliya wu kan pu mu, na wu pelegana she pu na, na ḡomeḡe be lo pu mu. W’a kii beeri pye pu mu. ⁵ Lee beeri kadugo na, pee ni wù sefelee p’a foro. Sipyii wo kabaḡa y’iri, pee ni Kirisa be ya foro. Kile wu ḡe wii, na ḡe yaḡmuyɔ yi beeri ḡuḡo ni. Kile w’a bele tuun beeri ni! Amiina.

⁶ Ayiwa, lee wa li shee na Kile ya ḡomeḡe kiimu lo ge, na kee ya ḡeri ḡuḡo baa we de! Bani piimu beeri p’a foro Izirayeli shi wu ni ge, pee beeri ḡe Izirayeli nagoo ye pyaa pyaa we. ⁷ Piimu beeri p’a foro Ibirayima ni ge, pee be beeri ḡe Ibirayima nagoo puye pyaa pyaa we. Bani Kile ya li she Ibirayima na na: «Ishaaga ye ni ma kadugo nagoo p’a da ba foro.»* ⁸ Lee ya li shee na nagoo piimu sipyii ya daa sipya wo ḡidaan funḡo ni ge, pee ḡe Kile nagoo we. Ga piimu p’a se Kile wo ḡomee li funḡo ni ge, pee pu ḡe Ibirayima wo nagoo puye pyaa pyaa. ⁹ Bani yemu Kile ya jo wu ḡomee li ni ge, yee yi wa me na: «Ne na ba guri ba yee la nimetashiin. Wee tuun we ni Sara da ba ja ta.»*

¹⁰ Ayiwa, lee ye be we, ga mu l’a pye Erebeke be shizhaa na, wee wemu w’a yere ḡmamaa yacere na wù tole Ishaaga mu ge. ¹¹ Na laa li ta li sanha se pya wa wu ta kasaana kelee kakuunɔ pye we, a Kile di jo ni Erebeke ni, kɔnhɔ Kile ye pyaa bi giin di wemu naha bulo na be ni wee Kile keree gbegelegana ni ge, l’i bye mu. Li ganha bu da bye sipyii wo kapyegee baraga ni we, ga l’i bye na be ni Kile ye pyaa ḡidaan ni. ¹² A Kile di Erebeke pye: «Cuunvɔ wu w’a da ba bye nahafɔ wu ḡuḡo ni.»* ¹³ Ba l’a ka kagana

* 8:36 Zaburuu 44:22 * 9:7 Zhenezi 21:12 * 9:9 Zhenezi 18:10, 14
 * 9:12 Zhenezi 25:23

lemu na Kile Kafila wu ni we na: «Ne Yakuba naha bulo, ga na Ezawu yaha wà.»*

Kile ya sɔɔ na shi wusama be naha bulo

¹⁴ Ayiwa, ta wèe na já jo na katiibaagaa ki wa Kile ni ge? Bada! ¹⁵ Bani Kile ya Kile tudunmɔɔ Musa pye:

«Ne bu jo ne ɲuɲɔ ɲaari sipya wemu na,
wee na n'a da ɲuɲɔ ɲaari.

Ne bu jo ne ɲuɲɔ peni ni sipya wemu ni
wee ni n'a da ɲuɲɔ peni.»*

¹⁶ Lee na sipya nidaan kelee wu kapyegee da já Kile pye wu ɲuɲɔ ɲaari wu na we. Ga wuyɛ pyaa wo nidaan funɲɔ ni Kile ya ɲuɲɔ ɲaari sipya na.

¹⁷ Kile Kafila wu ni Kile ya yi jo Farawɔn* mu na: «Lemu ye kaa na ne mu teɲe saanra ti na ge, lee li wa me. N'a da ma taga na sefeere ti she, kɔnhɔ na mege k'i nɔ ɲiɲe ki kabaya yi beeri na.»* ¹⁸ Lee na Kile kunni bu jo wu ɲuɲɔ ɲaari wemu na, wee na w'a ɲuɲɔ ɲaari. Wu bu jo wu wemu nige waha, w'a kee be waha.

¹⁹ Pii na ba jo na: «Ayiwa ni li ɲe mu, naha na Kile di sipyii jaagi sanha we? Jɔɔɔ wu d'a já zhe Kile nidaan ni we?»* ²⁰ Ayiwa, mu wemu w'a ye yu ge, mu sipyitiime, mu di ɲe naha, fo mu w'a Kile kaala we? Ta puuro shɔɔ na já li yaavɔɔ pye: «Naha na ma da na yàa le yaagana le na we?»* ²¹ Ta cogo faanrivɔɔ wogo be ki ɲe wu cogo we? Wu bu jo wu pɛɛwa shɔɔ yàa, kelee shɔtiire, lee w'a da yàa ni wu cogo ke ninuɲɔ ni.

²² Ayiwa, Kile funɲɔ ya pye na wu loyire ni wu sefeere ti she. Lee wuu na, piimu p'a wu luu yirige, pee d'a keme yaha gyɛɛgi kaa na ge, w'a luu gbo pee tãan fo xuuni. ²³ Ayiwa, w'a ɲuɲɔ ɲaari wèe piimu be na, na wèe gbegele na yaha wu nɔɔɔ wu kaa na ge, wu bu jo wu wee nɔɔɔ we ɲiɲeheme she wèe be shizhaa na, ta yee kajuu wa yee ni? ²⁴ Bani wèe pu ɲe wu sipyirilee, wu ya ta wèe yiri na foro Yawutuu pu wo shi wu ye nigin ni-i de! W'a wèe yiri na foro shi wusama be ni. ²⁵ Yee y'a jo Kile tudunmɔɔ Oze wo Kitabu wu ni na Kile ya jo na:

«Piimu bye ne sipyii taashiine li ni we,
ne na ba pee yiri <na sipyii>.

Shi wemu kaa bi dan ne ni-i ge,
ne na ba wee yiri <na taanɲiineɛ.»*

***9:17 Farawɔn:** Wee ninumɔ wu ɲe Farawuna. Saan beeri w'a tiin saanra ti na Misira ni ge, wu mege na bye Farawɔn.

***9:13** Malaki 1:2-3

***9:15** Ekizode 33:19

***9:17** Ekizode 9:16

***9:25** Oze 2:1, 25

26 «Xuu wemu ni p’a pu pye ge na:
 ‹Yee jε ne sipyii wε.›
 Pu na ba yiri wee xuu wuyε pyaa ni na:
 ‹Kile jñi wo wuyε pyaa wo nagoo.›»*

Kile ya yemu jo Izirayeli nagoo shizhaa na ge

27 Kile tudunmɔɔ Ezayi be ya jo ni mujuugboɔ ni Izirayeli nagoo shizhaa na na:

«Ali Izirayeli nagoo jεhe jεhe
 ba suumɔ lɔhɔ jɔ gbazhenhe jε we,
 lee be na sipyii nigin nigin yε pu da ba juwuuro ta.

28 Bani Kafɔɔ ya kiiri wemu gbegele ge,
 wu na ba wee kiiri wu beeri kɔn tɔvuyo na,
 na wu xɔ fεefεe koŋɔ ki sipyii pu na.»*

29 Kile tudunmɔɔ Ezayi ya fenhe yi jo be sanha fo taashiine ni na:

«Kile-gbɔtabaaga da bye wu ya jɔŋɔ jaari wεe na,
 na pii yaha wà wù sefεε pu ni wε,
 wεe bi da xhɔ fεefεe,
 ba Sodɔmu kulo li sipyii p’a pye wε.
 Wεe bi da bye

ba Gɔmɔɔri|Sodɔmu ni Gɔmɔɔri sheen ya pye wε.»*

30 Ayiwa, shi wusama wemu w’a pye wu jate ya nɔ tiime koo li zha wu na-ε ge, Kile ya pee jate sipyii piimu p’a tii ge. Pu n’a daa wu gbɔɔɔ ni p’a pee tiime pu ta. 31 Na ta Izirayeli nagoo di bi la le puye ni, kanhɔ p’i bye sipyitiimeε Kile wo saliya wu koo li jaari wu funɔɔ ni. Ga pu ya lee ta wε.

32 Naha na wε? Bani Izirayeli nagoo pu ya tiime pu sha n’a daa gbɔɔɔ ni wε. Pu bi giin na pee wo kapyegeε ki da pee pye sipyitiimeε. Lee funɔɔ ni a p’i guruŋɔ to «ke kagerenje ke» na. 33 Ma na jo ba l’a ka kee kagerenje ki shizhaa na kagana lemu na we na Kile ya jo:

«Li wii, kagerenje ka ne yaha Siyɔn kulo li ni,
 sipyii na ba guruŋɔ kemu na ge.
 Ki na ba sipyii shaan.

Ga, sipya wemu bu dà kee na,
 Kile da ga ba weefɔɔ nɔhɔ yaha bada wε.»*

10 1 Ayiwa na cebooloo, kaa lemu l’a sii ne wo jidaan, ni lemu na ne Kile jεeri Izirayeli sheen mu ge, lee li wa me nago Kile wu pu jɔŋɔ wolo. 2 Bani ne wa li seeri jo luu wa pu ni Kile keree na fo xuuni, ga li

*9:26 Oze 1:10 *9:27-28 Ezayi 10:22-23 *9:29 Ezayi 13:19; Zheremi 50:40

*9:33 Ezayi 8:14; Ezayi 28:16

fungongɔ fɛere di jɛ pu mu wɛ. ³Pu ya ta Kile wo tiime pu cɛ wɛ, a p'i ganha na giin p'i puye pye sipyitiimeɛ. Pu ya ta kuu Kile wo tiime pu mu wɛ. ⁴Kirisa w'a saliya wu keree ki beeri jɔ fa, kɔnhɔ sipyaa sipya w'a dɔ wu na ge, Kile di weefɔ jate sipyitiime.

Sipyaa sipya w'a dɔ Yesu na ge, wee na ba juwuuro ta

⁵Ayiwa, lemu li da jɔ sipya pye ma jate sipyitiime saliya wu baraga ni ge, Kile tudunmɔɔ Musa ya lee jo na: «Sipyaa wemu w'a saliya wu beeri koo jaari ge, weefɔ na ba jii sicuumɔ ta.»* ⁶Sipyaa na jɔ tiime pemu ta n'a daa gbɔɔɔ ni ge, l'a ka na ma ba pee kaa yu, «Nunɔ wa li na m'a maye yegee wɛ na: «Jɔɔ wu d'a ba dugi di zhe fugba wu ni we?» (Lee kɔri jɛ kanna Kirisa m'a zhaa di dirige.) ⁷Kelee «Jɔɔ wu d'a ba digi jɛɛ ki nɔhɔdaan wɛ?»» (Lee kɔri jɛ kanna Kirisa m'a zhaa di yirige xuu pu tɛ ni di durogo.) ⁸Ayiwa, yeke Kile Kafila wu d'a jo wɛ? W'a jo na: «Jomɔ pu wa ma tɔan, pu wa ma jɔ na, pu wa ma zɔ wu bɛ na.»* Pee Jozaama pe wɛe ya yu sipyii pu mu jo pu dɔ Yesu na. ⁹Ma bu yere li na, na yi jo ma jɔ ki ni na Kafɔ wu jɛ Yesu, na dɔ bɛ li na ma zɔ wu na, na Kile ya wu jɛ na yegee xu ni, ma na ba shɔ. ¹⁰Bani na dɔ Yesu na ma zɔ wu na, lee funɔ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Ma bu yi jo ma jɔ ki bɛ ni, w'a ma jɔnɔ wolo. ¹¹L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa sipya w'a dɔ Kile na ge, wu da ga ba weefɔ shiige bada wɛ.»* ¹²Lee wuu na, Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pu beeri jɛ nigin. Kafɔ nigin wu jɛ pu beeri Nunɔɔɔ. Piimu beeri p'a wu mege yiri ge, w'a saama nijeheme pyi pee beeri mu. ¹³Bani li wa Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa beeri w'a Kafɔ mege yiri ge, weefɔ na ba juwuuro ta.»*

¹⁴Ga yirigana leke na p'i da jɔ wu mege ki yiri, na ta pu ya dɔ wu na-e wɛ? Dii p'i da jɔ dɔ wu na, na ta pu ya wu kaa logo-e wɛ? P'a wu kaa logo dii ni pii ya Kile Jozaama pu yere li pye pu mu-i wɛ? ¹⁵P'a jɔ Kile Jozaama pu yere li pye pyegana leke na wɛ? Fo pu bu pii tun, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na: «Piimu p'a ma ni jomɔ nizaama pu ni ge, pee pama ya jɔ xuu wu beeri ni.»*

¹⁶Lee bɛ na sipyii beeri ya ta sɔɔ pee Kile Jozaama pu na wɛ. Yee Kile tudunmɔɔ Ezayi bɛ ya fenhe jo na:

«Wù Kafɔ, jɔɔ wu da dɔ
wɛe wo jomɔ nizaama pu na wɛ?»*

* 10:13 Zhoueli 2:32 kelee Zhoueli 3:5

* 10:5 Levitike 18:5 * 10:8 Duterenome 30:14 * 10:11 Ezayi 28:16

* 10:15 Ekizode 33:19 * 10:16 Ezayi 53:1

¹⁷ Ayiwa, Kile Jozaama pu wo logo funṅo ni n'a daa ya daa. Pee Jozaama pe, Kirisa kaa pee ya yu. ¹⁸ Ayiwa ne jo, li bu da mu, ta Izirayeli sheen pu ya pee Jozaama pu logo we? P'a pu logo co! Bani li wa Kile Kafila wu ni na:

«Pe jomɔ pe ya nɔ
 niṅe ki bæeri na.
 Pe jomɔ pe ya nɔ
 fo koṅo ki kabaya yi bæeri na.»*

¹⁹ Ayiwa, n'a da yi jo sanha jo ta Izirayeli sheen ya jomɔ pu paha ce ta? Kile tudunmɔ Musa ya fenhe li she na Kile ya jo na:

«Yee ya shi wemu wii yafiin be-ε ge,
 ne na ba weè keree jεpεen leṅe yee ni.
 Shi wemu yee ya wii fungɔngɔ baa fεe ge,
 ne na ba wee shi we wo
 keree pye yee mu loyire.»*

²⁰ Lee bæeri kadugo na Kile tudunmɔ Ezayi ya lowaa ta na li she sanha na Kile ya jo na:

«Piimu bye pu ya ne shaa-i ge,
 pee ya ne ja.
 Piimu p'a pye pu ya kaa la shishiin shaa
 di je ne shizhaa na-ε ge,
 ne naye she pee na.»*

²¹ Ga Kile ya jo Izirayeli sheen shizhaa na na:

«Ne na keye sanha yaha
 shi wa mu fo na she caṅa nii li xɔ
 Niwewagaa sipyii pu je pii
 ni n'a she fεe.»*

Kile ya ta Izirayeli sheen wá fεefεe we

11 ¹ Ayiwa ne jo, ta Kile ya wu sipyii pu wá fεefεe? Bada! Bani Izirayeli shen ne be je, Ibirayima kadugo pya wa, na foro Benzhamε wo kpɔɔn li ni. ² Sipyii piimu paha Kile ya bulo fo taashiine li ni ge, wu ya ta pee wá we. Kile tudunmɔ Eli ya Kile jεeri Izirayeli sheen feni jεerigana lemu na ge, yemu Kile Kafila w'a jo yee shizhaa na ge, ta yee sanha yee kalaa we? ³ W'a jo: «Wù Kafɔɔ, p'a mu tudunmɔ pu gbo, na ma saraya yi tawoloyo yi be ja. Ne ye w'a kori, p'i wa giin p'i ne be gbo.»* ⁴ Ga dii Kile d'a wu jɔ shɔ we? W'a jo: «Namaa kabɔfoṅɔɔ gbarashuun (7.000) ne yaha naye mu. Wee wa shishiin sanha nuguro sin ja yapεεε Baali fεe ni we.»*

* 10:18 Zaburuu 19:5 * 10:19 Duterεnɔme 32:21 * 10:20-21 Ezayi 65:1
 * 10:20-21 Ezayi 65:2 * 11:3 Saannaa 19:10, 14 * 11:4 Saannaa 19:18

⁵ Mu li wa nɪnaa wo caɲa pii le be ni, Izirayeli nagoo pusamaa nigin nigin wa wà, Kile ya piimu naha bulo na saha ni wuyɛ pyaa wo niime wu ni ge. ⁶ Ayiwa, Kile bi ta w'a pee naha bulo na saha ni wuyɛ pyaa wo niime wu ni, wee tuun wu ni lee ya foro puyɛ pyaa kapyegeee ni-i de! Ni lee be we, niime wu da já bye nige niime we. ⁷ Y'i wa dii we? Lemu Izirayeli sheen ya zhaa ge, pu ya lee ta we. Ga Kile ya piimu naha bulo ge, pee ye p'a lee ta. A sipyii pusamaa niwegee di waha. ⁸ Ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni we na:

«Kile ya pu zɔɔɔ fungɔnyɔ tɔ;
w'a fanfanga pari pu nii na
na pu niwegee tɔ
fo na pa nɔ nɪnaa na.»*

⁹ A saannaa Dawuda be di jo:
«Kalenɛɛ yaligee kii p'a li ge,
kee ki pye pu co co tifuuyo,
ni pu co co mɛɛɛ,
ni pu nɔgyɛɛgi yaaya,
kɔnhɔ p'i lee wo saraa ta.

¹⁰ Fanfanga ki pari pu nii na,
kɔnhɔ pu ganha ba naa wɛ!
Kile wu pu tikunɲɔɔ kuri yaha tuun beeri ni!»*

Shi wusama ya juwuuro ta

¹¹ Ayiwa ne jo, Izirayeli sheen ya kurunɔ ge, ta p'a to fɛɛfɛɛ? Ahayi de! Ga pee wo piinɲɛ ki funɲɔ ni shi wusama ya juwuuro ta, kɔnhɔ wee shi we wo nɛpɛɛn di jé Izirayeli ni. ¹² Ayiwa, ni Izirayeli wo piinɲɛ k'a pye kaɲunɔ a kɔɲɔ sipyii di kuduun nigbɔ ta, ni pu dirige w'a shi wusama pye w'a kuduun nigbɔ ta, wee tuun wu ni pu beeri ba neri, na guri pa Kile mu do? Ta lee da bye kagbɔɔ na toro kisaɲaa beeri taan we?

¹³ Yee piimu pu nɛ shi wusama sipyii ge, yee ni nɛ w'a yu nime. Kile w'a nɛ pye tudunmɔ shi wusama mu, a nɛ be shiin di gbɔɔɔ taha na labye wu na. ¹⁴ Kɔnhɔ lee bu da li na já bye, nɛpɛɛn di jé nɛ wo shi wu sipyii pu ni, fo p'i neri kɔnhɔ pii di shɔ pu ni. ¹⁵ Kile na pu yaha kabanugo, a lee di bye kaɲunɔ na be le kɔɲɔ sipyii ni Kile tɛ ni. Wee tuun wu ni Kile ba sɔɔ pu na sanha, na pu yaha pu talege ni do? Ma cɛ lee na ba bye kakanhana de, ma na giin wa w'a nɛ na foro xu ni! ¹⁶ Shinmashiime wu bu gan xɔ Kile mu, wusama beeri ya pye fɛɛfɛɛ. Tige niɲɛ bu bye fɛɛfɛɛ, ki geye yi beeri yi nɛ fɛɛfɛɛ.

* 11:8 Duterenɔmɛ 29:3

* 11:9-10 Zaburuu 69:23-24

¹⁷ Izirayeli nagoo pu je ba oliviye tige je we. A Kile di ki geye ya kon laha wa, na mu sogi wa ka takongoni, mu shi watii shen, mu wemu wu je sige wo oliviye tige geje ge. Kee oliviye tige ki wo niye ya ton pemu taa ge, a pee di ganha na mu be jo shaa. ¹⁸ Lee wuu na, oliviye geye yemu pa kon ge, ma ganha ba josaanga pyi yee na we. Kee tabaara fungongoni ke bu digi ma mu, ma ya na li ce na mu ya ta yere ni niye yi ni-i de, ga niye yi ya yere ni mu ni. ¹⁹ Ma na ba ne pye na: «Ta pu ya yee geye yi kon laha wa, konho pi ne sogi yi takongoni ki ni we?» ²⁰ Nakaara baa! Yi na daa baara wuu na pa yi kon laha wa, na mu sogi wa yi tege ma na daa wuu na. Ga ma ganha ba josaanga pyi we, ta fyagi Kile na! ²¹ Bani Kile bu bye wu ya ta juro jaari oliviye tige see see wogo ki geye yi na we, wu da ga ba juro jaari mu be na we. ²² Kile ya wu saama pu shee, na wu fariya wu be shee shegana lemu na ge, yi lee wii: Piimu pa wu koo li yaha ge, wa wu fariya wu she pee na, na wu saama pu she mu na. Ga fo ma be bu gori yaha pee saama pe ni, lee be we, pu na ba ma be kon laha wa. ²³ Izirayeli sheen be bu pu na daa baara ti koo yaha, Kile na ba pu sogi sanha pu talege ni, bani se wa Kile ni na kuri pu sogi sanha. ²⁴ Mu kunni ya kon laha sige oliviye tige na, na ba sogi oliviye see see wogo ki na, na ta mu ni kee di je tinuyo we. Pee piimu pu je oliviye see see wogo ki geye yi ge, ta yee sogomoni da ba daan sanha xuuni yiye pyaa wo tige ki na we?

Izirayeli na ba nuwuro ta cana ka

²⁵ Ayiwa na cebooloo, ne funjo ki wa yi le Kile karomohoni le ce nime, konho yi ganha ba yiye wii fungonyo fee we. Izirayeli sheen pii wo niwegee ka waha, konho shi wusama wo sipyii piimu jaha Kile ya bulo ge, pee beeri di fenhe nuwuro ta. ²⁶ Mu Izirayeli sheen pu beeri da ba shoni ma na jo ba la ka Kile Kafila wu ni we, na Kile ya jo na:

«Siyoni kulo li ni Shoni wa da ba foro,
wu na ba Yakuba nagoo pu nahama pu xi.

²⁷ Lee wa karijege jomee ne ni pu te ni,
ne ba pu wo jurumu wu jongo laha wa tuun wemu ni.»*

²⁸ Ayiwa, Kile wo Jozaama pu wo kabaana na, Izirayeli ya pye Kile wo peen, a yee wo kuduun di foro lee ni. Ga jaha bulooro ti wo kabaana na, pee kaa la dan Kile ni pu sefelee pu wuu na. ²⁹ Bani Kile bu yaaga kemu kan, wu ya kee shuu nige we. Wu bu ma yiri, wa ma yiri. Kile ya wu jomee jeri we. ³⁰ Yee bi ta Kile jomee co taashiine li ni we. Ga nime, Kile ya juro jaari yee na, na li karuro pye Izirayeli sheen ya Kile jomee yaha. ³¹ Mu Izirayeli sheen ya Kile jomee li yaha nime lee yahagana li na, konho

* 11:26-27 Ezayi 59:20-21; Zheremi 31:33-34

Kile di juṅṅ jaari yee na. Ga ba Kile ya juṅṅ jaari yee na we, mu w'a da ba juṅṅ jaari pu be na. ³² Bani Kile ya sipyii pu beeri yaha juṁṁeyahana li wo fanha ki nḥḥ ni, kḥḥ wu juṅṅ jaari pu beeri na.

Kile wo tēhene baa sefēere te

³³ Ee! Can na tēhene je Kile wo naafuu fēere te,
ni wu fungḅḅḅ fēere te,
ni wu laje wu na we!

Wu kiiri keree k'a ye
sipya fungḅḅḅ fēere na na kanha!

Sipya da ga já wu keree pyegaṅaa ce we!

³⁴ «Jḅḅ wu d'a Kafḅḅ fungḅḅḅ ce we?
Jḅḅ wu d'a pye wu yerivḅḅ we?»

³⁵ Jḅḅ wu d'a fēnhē yaaga kan wu mu,
kḥḥ wu ba kee foo tḅ we?*

³⁶ Bani yaṅmuyḅ yi beeri y'a foro Kile ni.
Yaṅmuyḅ yi beeri yi je wee gbḅḅḅ ni.

Yaṅmuyḅ beeri yi je wu woyo pēṅṅ k'a deri
wu meḅ na tuun beeri ni, tēhene baa! Amiina.

Naarigavonḅ

12 ¹ Lee wuu na na cebooloo, Kile ya jijaara temu ta wēe na ge, tee wuu na n'a yi jēeri jo yi yiye beeri kan Kile mu ba saraga jii wogo je we, kemu ki je fēfēe ge. Lee l'a dan Kile ni, lee li je be sanha Kile-pēṅṅ ki see see wogo. ² Yi ganha bu yi kapyegee yaha ki pinne nige ni ke koṅḅ ke wogoo ni we. Ga yi yi yahagana li jeri na saha ni yi fungḅḅḅ fēere nivḅḅ ti ni, kḥḥ Kile jidaan nijeme wemu w'a taan, wemu ju k'a fa ge, y'i wee ce shḅḅri.

N'a daa fēe ya yaa p'a labye pyi shiizhan

³ Kile ya niime wemu kan ne mu ge, wee gbḅḅḅ ni n'a da yi jo yi beeri nigin nigin mu jo wa shishiin ganha da wuyē pele di doru wu juṅṅ kana taan we. Ga n'a daa we Kile ya kan yi beeri nigin nigin mu ge, yi yiye tirige, y'i da wee wo juṅṅ kana wo keree pyi. ⁴ Sipya beeri ceepuuro ti je ni yatēnyē nipehēye ni, ga yatēnge ka beeri ni ki nibyii li je. ⁵ Mu wēe be ya jēhe, ga wēe beeri di je ceepuuro nigin Kirisa wo kariṅṅṅṅ ki ni. Wēe beeri nigin nigin wu je wu ceepuuro ti yatēnyē ya. ⁶ Loolodahaa kiimu Kile ya kan wēe mu na be ni wu niime wu ni ge, kee tuuyo ya jēhe, kḥḥ wēe di da Kile wo labye wu pyi ni kee ni. Li bi je na Kile tuduro pyi, ta

* 11:34-35 Ezayi 40:13; Zheremi 23:18

tee pyi ni ma wo n'a daa wu nuጋ kana li ni! ⁷Li bi ገጽ na kapyenጽ pyi ma sipyini mu, ta kee pyi! Ma wuu li bi ገጽ na sipyii kalaa, la le maye ni ma da pee kalaa! ⁸Wemu w'a Kile Kafila yere pyi ge, weefጋ w'a lee pyi! Wemu ገጽ sipyii kanvጋ ge, weefጋ w'a sipyii kaan ni funvahaጽ ni! Wemu wu ገጽ nahagbaa fere na ge, weefጋ w'a tee pyi xuuni! Wemu wo loolodaa li ገጽ na nuጋ naari ge, weefጋ w'a lee pyi ni fundanga ni!

N'a daa fee ya yaa na naari taanfeege ni

⁹Yi ganha ba yi taanfeege pyi ni shuun shuun juuro ni we! Yi kakuuጋ yaha k'i bye yi tanhaጽ keree, y'i nጋ yaha xuuni kasaጽaa na y'a byi! ¹⁰Yi daan ni yiye ni xuuni ba cebooloo ገጽ we! Yi da yiye shaanri gbጋ daha na yi sipyini na! ¹¹Yi la le yiye ni, yi ganha bu da bye saa fee we! Yi da kapyenጽ pyi Kafጋ mu ni yi zጋ pu beeri ni! ¹²Yi fundanga ta yi tadaጽ ki wuu na, yi pye kanhama sorovee, y'i samጋ le yiye ni jerege feni! ¹³Y'a n'a daa fee cebooloo pu teri pu da pu mago keree yari, yi da nabuun be tirige! ¹⁴Piimu p'a yi kana ge, yi da duba pyi pee mu! Y'a duba pyi, yi ganha ba laጽ pyi we! ¹⁵Piimu pu ገጽ fundanga na ge, y'a fundanga pyi ni pee ni shiizhan, piimu p'a mehee suu ge, y'a mehee suu ni pee be ni! ¹⁶Yi yi fungጋ yaha y'i bye ninuጋ, yi ganha bu da tabaara yaha ti je yi ni we! Ga piimu p'a puy tirige ge, yi fara pee na! Yi ganha ba yiye wii fungጋ fee-i de!

¹⁷Wa bu kakuuጋ pye wa na yi ni, yi ganha bu kakuuጋ la taga lee kakuuጋ le foo tጋ we! Yi la le yiye ni yi da kasaጽaa pyi sipyii pu beeri naha taan! ¹⁸Yi la le yiye ni y'i da yi se beeri pyi, kጋ naጽ di bye yi ni sipyii pusamaa beeri te ni, lee bu da li na da ja bye! ¹⁹Na taanpiinee, yi ganha ba yi loyiregee niine we, ga yi lee yaha Kile keje ni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ne w'a da ba yee wo loyiregee ki kori,
 na pu wo jurumu wu foo tጋ pu mu.
 Kafጋ Kile w'a jo mu.»*

²⁰Kile Kafila w'a li she sanha na:
 «Ma bu ma pen kuugo wo ja,
 wu kan wu li,
 ma bu wu waga wo ja,
 wu kan wu gba.
 Ma ba lee pyi,
 l'a bye kannan naganhaa

* 12:19 Taleጽ 20:22

m'a deri wu puḥo ni.»*

²¹ Ma ganha bu kakuuyo yaha yi ma tehene ta we, ga la le maye ni m'a se ta kakuuyo yi na kasaḥaa wo bye funḥo ni.

N'a daa fee ya yaa na kuu fanhafee mu

13¹ Ayiwa, sipyii beeri ya yaa na kuu fanhafee mu, bani fanha ka shishiin je kemu ya foro Kile ni we. Piimu pu je fanhafee pu ge, Kile w'a pu teje. ² Lee na sipya wemu w'a fanha jomee she ge, Kile jomee weefoo ya she. Piimu shiin pu wa fanha ki jomehee shege ge, Kile wo kiiri wu pee wa gilee na zhaan puye juḥo ni. ³ Ma ba kasaḥaa pyi, mu kafyana juḥo je fanha na we. Ga ma ba kakuuḥoo pyi, lee li da ma pye ma na fyagi fanha na. Ma funḥo bi je nago ma ganha ba fyagi fanha na we, wee tuun wu ni ta kasaḥaa pyi. Ma ba kasaḥaa pyi, fanha ki na da ma sɔni. ⁴ Labye wemu fanhafee p'a byi ge, Kile mu p'a wu pyi yeeye pyaa ki wo laḥo kaa na. Ga ma bu kakuunoo pye, ta fyagi pu jaha na de, bani yalḥo ye yi wa pu mu ge, yee wa pu mu tawaga ni we. Kile wo labye p'a byi. P'a kakuubyii wo kakuuyo yi foḥoo tɔni pu mu, na pu kuuni. ⁵ Lee wuu na y'a yaa na kuu fanha ki mu. Fanha k'a kanhama pemu nɔni yi na ge, yi ganha bu guu ki mu pee wo nii fyaara ye wuu na we, ga yi kuu pu mu. Bani y'a li ce yi zɔḥoo pu na na kasaana li je lii.

⁶ Lee wuu na be yee ya munaa pereme kaan. Bani Kile wo kapyebyii pu je fanhafee. P'a puye po wee labye we kaa na. ⁷ Ayiwa, sipya wemu ya yaa ni lemu ni ge, y'a lee kaan wee mu. Wemu w'a munaa pereme pu shuu ge, y'a pee kaan wee mu. Wemu w'a katahaḥaa ki wo wari wu shuu ge, yi da wee be kaan wee mu. M'a yaa na fyagi wemu na ge, ma da fyagi wee na. M'a yaa na gbɔɔɔ teri wemu na ge, ma da gbɔɔɔ teri wee na.

Taanjege ya yaa na pye n'a daa foɔ ni wu sipyinjii te ni

⁸ Ayiwa, kaa lemu wo foo l'a yaa na pye yee na ge, lee je yi sipyinjii wo taanjege. Sipya wemu wo sipyinjii kaa l'a dan wu ni ge, weefoo w'a Kile wo saliya wu beeri jo fa. ⁹ Bani saliya wu jomehee kiimu k'a yu na: «Ma ganha ga dɔdɔɔ pye we, ma ganha ga sipya gbo we, ma ganha ga nagaara pye we, ma ganha ga nii yeege wa yaaga feni we,» kee jomehee kee, ni saliya wu jomehee kisaḥaa beeri ki wa le jomee nigin we funḥo ni na: «Ma sipyinjii di daan ma mu ba maye pyaa ki je we.» ¹⁰ Ma sipyinjii bu daan ma mu, mu da ga kakuunoo pye wu na we. Lee wuu na ma sipyinjii bu daan ma mu, Kile wo saliya wu beeri koo m'a jaari.

* **12:20** Lee kɔri je: Ma ba kasaḥaa pyi ma peen na, kakuuḥoo kiimu p'a byi ma na ge, kee na pu pye p'a shiige. Ekizode 23:4-5; Tajeje 25:21, 22

Na foro womo wo keree ki beeri ni

¹¹ Ayiwa, y'a yaa na pe jomɔ pe jateni, bani tuun wemu ni wũ jɛ nime ge, yiyɛ pyaa k'a wee cɛ. Yi jɛduun w'a nɔ nime ŋmunumɔ pu na, bani caɲa nii lemu ni wɛɛ ya d̃a Yesu na ge, juwuuro ti wo caɲa nii l'a wɛɛ tɛɛŋɛ nime na toro lee caɲa nii le na. ¹² Piige ki jeri w'a toro dɛ! Nimugupɔ w'a tɛɛŋɛ. Kapyeguɲɔɔ kiimu beeri w'a byi womo ni ge, wũ kee beeri ɲɔ yaha fɛfɛɛ, wũ gbegele wũ da ɲaari kpɛnge ki na. ¹³ W'a yaa na wũ ɲaarigana li tii, na li fiinŋɛ ba w'a keree pyi caɲa ni wɛ. Wũ ganha bu da wũyɛ yaha ligbɔhɔ yɛ na di kasa ye wɛ. Wũ da wũyɛ kasɛri singbaa na, ni dɔdɔɔɔ, ni kaakaara, ni yokɔɔnrɔ, ni jɛpɛɛn. ¹⁴ Yi Kafɔɔ Yesu Kirisa le yiyɛ na ba fadenɛ jɛ wɛ, yi ganha bu ceepuuro la keree ɲaha tɛŋɛ wɛ.

Wũ ganha ba wũ cebooloo jaagi wɛ

14 ¹ Piimu wo fanha k'a cɛɛ n'a daa ni ge, yi sɔɔ pee bɛ na, yi pu co ɲɔ! Yi ganha ba zɔjuuro pyi wɛ! ² Sipyii pii wa d̃a li na na ɲɔyaliye beeri yi jɛ niliye. Ga piimu wo fanha k'a cɛɛ n'a daa ni ge, pii wa pee ni, pee ya li ta na faa ɲaɲmuyɔ yɛ y'a yaa na li. ³ Piimu p'a ɲɔ yaliye yi beeri li ge, pee ya yaa p'a pii pu fanri wɛ, piimu pu jɛ pu ya yi beeri li-i ge. Piimu pu jɛ pu ya yi beeri li-i ge, pee bɛ ganha ba yi beeri liveɛ pu jaagi wɛ. Bani Kile ya sɔɔ pu na. ⁴ Jɔɔɔ mu di jɛ fo mu w'a watii wo kapyɛbye jaagi wɛ? W'a to la, w'a yere la, wu kafɔɔ wu mu lee wa. Ga wu na ba yere bɛ, bani se wa Kafɔɔ Kile ni na baraga le wu ni.

⁵ Pii bɛ wa caya ya pɔɔɔɔɔ ya na, na ta caya yi beeri di jɛ nigin pii bɛ mu. Wa beeri wu sɔɔ wu fungɔngɔ na, wu ganha bu nakaara le ki ni wɛ! ⁶ Wemu w'a caya ya pɔɔɔɔɔ ya na ge, Kafɔɔ mu w'a lee pyi. Wemu bɛ w'a ɲɔyaliye yi beeri li ge, Kafɔɔ mu wu bɛ ya lee pyi, bani w'a li baraga tɛri Kile na. Wemu bɛ wu jɛ wu ya ɲɔyaliye yi beeri li-i ge, Kafɔɔ mu wu bɛ ya li pyi, na li baraga bɛ tɛri Kile na. ⁷ Wɛɛ wa shishiin ya ɲiifɛɛɛ pyi wuyɛ wuu na wɛ. Wɛɛ wa shishiin di ya xhuli bɛ wuyɛ wuu na wɛ. ⁸ Wɛɛ bu bye ɲiifɛɛɛ ni, Kafɔɔ wuu na wɛɛ jɛ tee ɲiifɛɛɛ te ni. Wɛɛ bu xhu, Kafɔɔ wuu na wɛɛ ya xu. Lee wuu na wɛɛ ya pye ɲii na la, wɛɛ ya xu la, Kafɔɔ wuu wɛɛ jɛ. ⁹ Lee l'a li pye Kirisa ya xu, na jɛ na foro xu ni, kɔnhɔ wu bye xuu ni wyii beeri wo Kafɔɔ.

¹⁰ Mu kunni, ɲaha na mu di ma ceboro jaagi wɛ? Mu bɛ, ɲaha na mu bɛ di ma ceboro kaa yu wɛ? Na ta Kile di wa da ba she kiiri kɔn wɛɛ beeri nigin nigin na. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kafɔɔ w'a jo mu:
Nɛ jɛ ɲii na.

Sipyii pu bæri
p’a da ba nuguro sin ne fæe ni.

Sipyii pu bæri
p’a da ba Kile so ni pu jilee ni.»*

¹² Mu wèe bæri nigin nigin wu da ba wùye pyaa kapyegee tɔɔ Kile jaha tãan.

Wù ganha ba wù cebooloo juyo kyægi we

¹³ Lee wuu na, wù ganha ba wùye jaagi nige wê! Ga yi la le yiye ni, kaa lemu bæri l’a da já yi ceboro wa tɔɔɔ le kakuunɔ ni, kelee na wu juɔɔ kyægi ge, yi ganha ga lee la shishiin pye bada wê! ¹⁴ Nê li cê, na dà be li na wù Kafɔ Yesu baraga ni jo jɔyaliye bæri yi jê fæfæe. Ga sipya wa bu ka wii na kee k’a nɔhɔ, kee shiin k’a nɔhɔ weefɔɔ mu. ¹⁵ Ga ma ceboro ba jɔyalige kemu tanha, mu ba kee li wu jii na, lee di ya be wu mu wê, m’a taanɣæge ki koo yaha. Sipya wemu wuu na Kirisa ya xu ge, ma ganha bu da ma yaligee keree taga wee pye wu fɔ jii sicuumɔ ni jiga na wê. ¹⁶ Keree kiimu k’a jɔ yee mu ge, kee ya yaa na pye kaɲuɔɔ watii di fanhara shan yi na wê. ¹⁷ Bani Kile wo saanra|Kile saanra ti kaɲuɔɔ jê yaligee ni yagbaya wê. Ga fo tiime, ni janiɲe, ni fundanga kemu Fefere Munaa ya gaan ge. ¹⁸ Sipya wemu w’a Kirisa wo labye wu pyi ni kee fungɔngɔ ki ni ge, weefɔɔ w’a dan Kile ni; sipyii be na ganha na wu mesaɲa yu.

¹⁹ Lee wuu na na cebooloo, keree kiimu ki jê janiɲe wogoo, ki d’a nɔhɔ na se ni wù bæri wo n’a daa wu ni jaha na ge, wù la le wù da kee pyi! ²⁰ Ma ganha ba yaliye keree taga da Kile wo labye wu kyægi wê. Can na jɔyalige bæri ki jê fæfæe. Ga yalige kemu wo li bu da lee na da ma ceboro tɔɔɔ le kakuunɔ ni, kee wo li w’a kolo ma mu. ²¹ Lee wuu na ma bu já xaara yaha wà, ma ya ti xaa wê, ma bu já sinme yaha wà ma ya pu gbuu wê, kaa bæri li da já ma ceboro tɔɔɔ le kakuunɔ ni ge, ma bu já kee bæri ja na ki yaha wà, lee ya jɔ.

²² N’a daa wemu wu wa ma mu ge, wee mara yaha Kile jaha tãan. Sipya wemu w’a yalige wii na k’a jɔ, na ki li, na ta nakaara ta shishiin ya ta wu zɔ wu ni-i ge, wee jê duba pya. ²³ Ga, wa ba yalige ka li, na ta nakaara di jê wu zɔ wu ni ki keree na, weefɔɔ ya jaagi. Bani kaa w’a byi wuye pyaa ya dà lemu na na l’a saha wê. Kaa bæri sipya ya byi maye pyaa di ya dà li na na kasaana li jê li-i ge, jurumu wu jê were.

Wù pye Kirisa taannivæ

15 ¹ Wèe piimu wo niye y’a curi n’a daa ni ge, wèe ya yaa na pusamaa wo keree xu, pee piimu wo fanha k’a cèrè n’a daa ni ge. Wu ganha

* 14:11 Ezayi 45:23

ba wùye pyaa wo jidaan keree pyi wè. ²Wèe bëeri nigin nigin w’a yaa na wù sipyĩnii wo jidaan keree pyi, puyè pyaa ki wo jɔ kaa na, kɔnhɔ pu niye di juri n’a daa wu ni. ³Bani Kirisa bi ta na wuyè pyaa wo jidaan keree shaa na byi wè. Ga l’a pye ma na jo ba l’a ka Kile Kafila wu ni we na: «Piimu p’a mu fanha ge, nɛ jɔɔ ni pee wo fanhara t’a to.» ^{*} ⁴Keree kiimu bëeri k’a ka Kile Kafila wu ni fo taashiine li ni ge, kee bëeri ya ka kɔnhɔ k’i wèe kalaa loxulo ni, wù logoo di jɔɔ kɔnhɔ wù tadaan ta. ⁵Kile wemu w’a loxulo kaan wèe mu ge, Kile wemu w’a se kaan wèe mu lowaa funɔ ni ge, wee wu be yaha wu bye wù te ni, ma na jo ba Yesu Kirisa funɔ wa li pye pyegana lemu na wè. ⁶Kɔnhɔ wù bëeri di binne wù mujonɔɔ ki pye nigin, wù To Kile sɔ, wee wemu wu jɛ wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To wu ge.

Sipyii pu bëeri wuu na Kirisa ya pa

⁷Kirisa ya yee co cogana lemu na ge, yi be pu yiye co mu lee cogana li na! Lee l’a pɛɛɛ teri Kile mege na. ⁸Ne kunni wa da yi jo can na jo Kirisa ya pa na ba bye Kile wo kapyebye Yawutuu pu mu. Keree kiimu wo jɔmɛɛ Kile bi lɔ pu sefɛɛ pu mu ge, a wu ba kee keree kii pye, na li she lee funɔ ni na jɔmɛɛ fɔɔ wu jɛ Kile. ⁹Ba w’a pa wè, a shi wusama be di Kile sɔ lee wuu na, wu saama pu wuu na, ma na jo ba l’a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Lee wuu na n’a da ba ma sɔ
 shi wusama te ni,
 n’a da ba yogo cee ma mu,
 di ma mege ki pɛɛ.»^{*}

¹⁰L’a ka sanha Kile Kafila wu ni na:
 «Yee shi wusama sipyii pu bëeri,
 yi pinne funɔ taan ni Kile wo sipyii pu ni!»^{*}

¹¹L’a nɔhɔ ka sanha Kile Kafila wu ni na:
 «Yee shi wusama sipyii bëeri,
 y’a Kafɔɔ sɔni.
 Sipyii pu bëeri p’a wu sɔni!»^{*}

¹²A Kile tudunmɔɔ Ezayi be di jo:
 «Sipyia wa na ba foro

^{*} 15:3 Zaburuu 69:10 ^{*} 15:9 Zaburuu 18:50 ^{*} 15:10 Duterɛnɔme 32:43
^{*} 15:11 Zaburuu 117:1

Zheze* wo kadugo nagoo pu ni,
wee na ba bye shi wu beeri be jujɔ ni.
Wu na ba bye shi wu beeri wo tadaɗa.»*

¹³Kile wemu wu je tadaɗa kanvɔɔ sipya mu ge, wee wu yi beeri ji fundanga ni japiɗe na n'a daa funɗɔ ni, kɔnhɔ y'i tadaɗa ta fo xuuni Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni.

Pɔli wo labye wu pyegana

¹⁴Na cebooloo, neye pyaa ya li ce na fiinje jo yee fungeree ki je na kasaɗaa pyi. Laje tuugo beeri ki je yee mu. Yee na zii ja da lowagaa kaan be yiye mu n'a daa wu shizhaa na. ¹⁵Ga lowaa funɗɔ ni ne be ya keree kii ka yee mu teye ya ni na wo seme wu ni, di yi funɗɔ to kee na. Ne lee pye bani Kile ya niime kan ne mu, ¹⁶kɔnhɔ ne bye Yesu Kirisa wo kapyebye shi wusama niɗe ni, shi wemu je Yawutuu shi we. Labye wemu Kile ya kan ne mu ge, ne wee labye we pyi ba saraya jaha shɔɔnriwɔɔ je we, na Kile wo Jozaama pu yu, kɔnhɔ yee piimu pu je shi wusama ge, yee kaa di daan Kile ni, y'i bye Kile wuu, y'i bye fefere Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni!

¹⁷Lee wuu na, labye we ne byi Kile mu ge, ne na ja naye pele wee labye we wuu na Yesu Kirisa wo kariɗeɗe ki funɗɔ ni. ¹⁸Ne da ga lowaa ta di jo kaa la shishiin shizhaa na ni Kirisa ya lemu pye ne keɗe kurogo we, kɔnhɔ shi wusama be di Kile jɔmeɗe co. W'a ne tege na jɔ jomɔ, ni na kapyege ni, ¹⁹Kile Munaa li baraga ni, lee lemu wo sefere t'a jaha shesheere ni kakanhaɗaa pye ge. Mu ne Kirisa wo Jozaama pu yere li pye xuu wu beeri ni, na li jɔ kɔn Zheruzalemu ni wu taan kulogoo ki beeri na, fo na she nɔ Iliri fiige ki na. ²⁰Xuu wemu wu je Kirisa mege sanha yiri ja wa-e ge, ne funɗɔ bye ne w'a Jozaama pu yu xuu watii ni ni wee xuu we be we, kɔnhɔ watii ganha bu she da w'a wu wo labye nɔhɔ teɗe xɔ wa, a ne she na wo wu pye wee jujɔ ni we. ²¹Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Piimu bi sanha wu mege logo ja bada we,
pee na ba wu ja.
Piimu bi sanha wu kaa logo ja bada we,
pee na ba yi jaha ce.»*

* **15:12 Zheze:** Wee ninumɔ p'a byi Izayi.

* **15:12** Ezayi 11:1, 10 * **15:21** Ezayi 52:15

Pɔli funɔɔ wa wu she Orome ni

²² Ayiwa, kee keree kii k'a ne naha kon tɛgɛɛ nɪjɛhɛɛɛ ni, ne da zhe foro yee yiri we. ²³ Ga nime ne wo labye w'a xɔ yee fiye yi ni. Ma na jo li yee wa nɛhe, ne bi giin na she yee yiri tɛgɛɛ kii ni. ²⁴ Wee tuun wu ni, ne giin di ba dorɔ yi yiri na nigariwo ɛsipani fiige ki ni. Di bu she yi la xɔ jeri, yi na na tɛge, na na yaha nɔ na tasheyɛ ni. ²⁵ Ga nime, Zheruzalemu ni di wa se di zhe ma yara la kan n'a daa fɛɛ pu mu. ²⁶ Bani Masedoni fiige ke ni Akayi fiige ki n'a daa fɛɛ p'a li kon puyɛ funɔɔ ni, na pu keye w'a yiyɛ na na tun Zheruzalemu wo n'a daa fɛɛ la baa fɛɛ pu mu. ²⁷ Lee l'a bi sii taan pu mu, ga na nɔhɔ pye be sanha pu nibyii. Bani ni shi wusama be d'a taa ta Yawutuu pu wo Kile wu keree ki ni, pu be ya yaa na Yawutuu pu tɛge ni pu keɛɛ yanmuyɔ ni. ²⁸ Ne bu she kee keree kii shɔɔnri xɔ, na wee wari we kan pu mu, na nigariwo ɛsipani ni n'a da dorɔ yi yiri wà. ²⁹ Ne li ce jo ne ba se yee yiri jo Kirisa wo niime wu nigbɔ ni n'a da zhe.

³⁰ Ayiwa na cebooloo, na yi jɛeri Kafɔɔ Yesu Kirisa wuu na, ni Kile Munaa li wo taanɔɔɛɛge ki wuu na, jo zhaanra temu n'a leni ge, yi na tɛge tee na ni Kile-ɔɔɛɛge ni, ³¹ konhɔ piimu jɛ Kiricɛɛn Zhude fiige ki ni we, di shɔ pee na. Wari we be n'a gaanɔ di zhe gan Zheruzalemu n'a daa fɛɛ pu mu ge, pu be di she wee shɔ ni fundanga ni. ³² Lee funɔɔ ni, Kile bu sɔɔ ne na ba she nɔ yi yiri ni fundanga ni, ne na ba taanmɔnɔ be ta, na nɔmɔ jeri yi yiri wà.

³³ Nariɛɛ fɔɔ Kile wu fara yi beeri na. Amiina.

Pɔli fɔ mujuu

16 ¹ Ayiwa, n'a da wu ceboroshɔ Febe kaa jo yi mu jo sipyisaama wu jɛ wii. Sankere wo egilizi wu kapyebye wa wu jɛ wii. Wu ba nɔ wà yi yiri, ² y'i wu co nɔ xuuni wu Kafɔɔ wo kariɔɔɛɛge ki wuu na! N'a daa fɛɛ ya yaa ni baraga kemu ni ge, yi kee taha wu na! Wu mago ba yere yaaga beeri na, yi wu tɛge wu kee ta! Bani w'a cebooloo nɪjɛhemɛɛ tɛge, w'a neye pyaa ki be tɛge.

³ Yi Pirisili ni wu poo Akilasi shaari! Ne kapyebyejii pu wa pii Yesu Kirisa wo kariɔɔɛɛge ki funɔɔ ni.

⁴ Pee p'a ne shɔ, fo jɛere la kaa ya fɔ puyɛ pyaa munahaa di gori li ni. Ne ye nigin ya ta pu shaari we, ga shi wusama wo egilizii pu beeri p'a pu shaari.

⁵ N'a daa fɛɛ piimu beeri p'a puyɛ pinnɛɛ pee yiri ge, yi pee beeri shaari!

Yi na taanpii Epayinɛti be shaari! Wee w'a pye

- shenshiime na sɔɔ Kirisa na Azi fiige ki ni.
 6 Yi Mariyama be shaari, wee wemu w'a labye
 nijeheme pye yi mu ge.
 7 Yi Andoronikusi ni Zhuniyasi ye shaari! Pee je na
 shi sheen, na nɔhɔ pye na kaso pyejii be sanha.
 Pu be kaa ya ce fo xuuni tudunmɔɔ pu te ni,
 pu da nɔhɔ dā be Kirisa na ne jaha na.
 8 Yi Anpiliyasi shaari, ne taanpii wu je wii
 Kafɔ wo karijege ki funɔɔ ni.
 9 Yi Uruben shaari, wee je wu labyepii Kirisa wo
 karijege ki ni. Yi na taanpii Sitasisi shaari!
 10 Yi Apelesi shaari, wee nɔhɔ ya wolo xuuni
 Kirisa mege ki wuu na, ga, a wu mesaanja ta.
 Yi Aritobuli puga sheen pu shaari!
 11 Yi Herɔdiyɔn shaari, na shi shen we.
 Narisisi puga sheen piimu pu je Kafɔ wo karijege
 ki ni ge, yi pee be shaari!
 12 Yi Tirifene ni Tirifozi shaari, pee cee shuun we,
 pee ya puyɛ pɔ Kafɔ wo labye wu na.
 Yi wu ceboroshɔ wu taanpii Perisidi be shaari,
 wee be ya la pye xuuni Kafɔ mu.
 13 Yi Urufusi shaari, Kafɔ ya wemu jaha bulo ge.
 Yi wu nu wu be shaari,
 wee wemu ne be ya wii na nu ge.
 14 Yi wu fɔ kan Aseknirite ni Filegɔn ni Herimesi ni
 Patorobasi ni Herimasi mu! Wu cebooloo piimu
 be pu wa pu yiri ge, yi wu fɔ kan pee be mu!
 15 Yi wu fɔ kan Filologi ni Zhuli mu, ni Nere ni wu
 ceboroshɔ, ni Olenpe. N'a daa fee piimu beeri
 pu wa pu yiri ge, yi pee be shaari.
 16 Y'a yiye shaari ni fefeere taanjege fɔ ni!
 Kirisa wo egilizii pu beeri ya yi shaari.

Yere lemu Pɔli ya pye ge

17 Ayiwa na cebooloo, kalaa wemu yee ya ta we mu ge, piimu p'a wee
 she, na ganha na n'a daa fee pu waagi, na pu juyɔ kyeege ge, na yi jeeeri
 jo y'a yiye kaseri pee na. Yi sii laraga yaha pu mu! 18 Bani pee sipyii pii
 je wu Kafɔ Kirisa wo kapyebyii we, ga pu yacereɛ tapije pu ma zhaa.
 Sipyii piimu pu je pu ya n'a daa wu keree ce xuuni-i ge, p'a ganha na
 jɔtanga jomɔ ni kafila leleege taga na pee faanna. 19 Ga yee kunni, yee

ya Kile jomæ co cogana lemu na ge, sipyii pu bæri wa lee cæ. Lee wuu na nɛ funɲɔ taan xuuni yee shizhaa na. Na funɲɔ ki wa y'i bye fungɔɲɔ fæ, yi da kasaanɲaa pyi, y'i bye fæfæ, kakuunɔ la shishiin ganha ba jaa yi nibyegee ki ni wɛ.

²⁰ Ayiwa, jeri funɲɔ ni japiɲɛ fɔɔ Kile w'a da ba Shitaanni wo sefæere ti bæri kyæegi na yeege yi tɔɔɔ ni. Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi mu!

²¹ Na kapyebyeyii Timote ya yi shaari, ni na cebooloo Izirayeli sheen, pee piimu pu jɛ Lusisi, ni Zhasɔn, ni Sosipateri ge, pu be ya yi shaari.

²² Ayiwa, Teritusi wemu w'a we sɛme we ka nɛ mu ge, wee be ya yi shaari Kafɔɔ wo kariɲæge ki ni. ²³ Na jatigina Gayusi ya yi shaari. Wee wu jɛ egilizi wu bæri jatigi. Erasiti wemu wu jɛ Kulo li wariyahama wu ge, wee ni wù ceborona Karitusi ni, pee be ya yi shaari. [²⁴ Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi bæri mu! Amiina.]

Pɔli ya Kile sɔ

²⁵ Kile Jozaama pemu wo yere nɛ pye Yesu Kirisa keree na ge, se wa Kile ni wu baraga le yee ni pee shizhaa na. Lee kaɲmɔhɔɔ le l'a foro kpænge na. Li niɲmɔhɔɔ ki bye fo yee niɲɛɲɛ. ²⁶ Ga lee ya foro nime kpænge na, Kile tudunmɔɔ pu wo kafila nigama wu funɲɔ ni. Lee ya pye na saha ni Kile kodayi wu wo jomæ ni, kɔnhɔ shi wusama bæri di Kile wo Jozaama pu logo, p'i dà Yesu na, p'i wu jomæ co.

²⁷ Kile ye nigin wu jɛ fungɔngɔ fɔɔ. Nɔɔɔ w'a deri wu mæge na tehene ba Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Amiina.